БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

36-хи жэлээ гарана

Буряад үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 271 (9103)
НОЯБРИИН
18
СРЕДА
1959 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

ЕРМЭНҮҮДТЭ ҮБЭЛЭЙ ҮЕЫН ХҮДЭЛМЭРИ ЭХИЛБЭ

С-эй ЦК-гэй болохоёо байгаа ые эрхимээр угтахын тү- иалистическэ мүрысөөн кол- юсхонуудта үдэр ерэхэ тудам эр дэлгэрнэ. Хүдөө ажахын эри амжалтатайгаар түгэсхэ- ншанартай үрэһэ хааха, тех- ерэхэ жэлэй хабарай тарил- элэдхэхэ, газар таряалан бо- ы ажал саашадань хүгжөөн хэ бата бэхи һуури табиха колхознигууд, совхозуудай, рилгын-техническэ станци- хүдэлмэришэд мүнөө орол- байнхай.

юз, совхозуудай үйлэдбэрие эр хүгжөөхэ ехэ хэмжээнүү- дөө ажахын талаар парти жэлнүүдтэ абаһан байна. мал ажал хүдөө ажахын ги һалбаринуудай нэгэниинь саг соо байгаа гэжэ мэдээ- ПСС-эй ЦК-гэй сентябриин (1953 он) мал ажал хүг- ин ехэ дутуунуудые элирүү- нэ шухала һалбарние дэб- гээшэ партиин, гүрэнэй эгээн уулашагүй зорилгонуудай гэжэ тодорхойлоо һэн. Мал амжалтатайгаар хүгжөөхын тэмсэл эмхидхэхэ зуураа, е хүгжөөхэ тон шухала лнуудые парти шиидхээ. хадаа колхоз, совхозуудта ахы хүдэлмэрилэгшэдые эль- тэ...эл элбэгээр бэлдэхэ зам ойлоо, мал ажалай продукт бэлэдхэхэ хүдэлмэри түсэб- уримые хубилгаа, мал ажа- одукт элбэгээр абахын тула- юзнигуудай, совхозуудай хү- ишэдэй урмашалые дээшэ-

ажал дэбжээхэ талаар н абаһан ехэ хэмжээнүүд ажахын хүдэлмэрилэгшэдые оригто ажал хэрэгтэ зориг- н байна. Хүн бүхэндэ хүртэ- а, һү, тоһо абалгын та- Америкын Холбоото Штадуу- рын жэлнүүдтэ хүсэхын тү- лөөн бүгэдэ арадай хэрэг н байна. Россин Федерациин, ын, Молдавиин түрүү кол- вхозуудта үүсхэгдэһэн энэ тическа хүдэлөөн бүхы аха республикануудай малшадай дэлгэрээ. Энэ хүдэлөөнһөө рэ дүн гараа. Хэдэн зуун тү- лхоз, совхозууд эдлүүриин й зуун гектар бүридэ 80—100, ые центнер мяха, 300—400, ые центнер һү мүнөө абадаг

лагдаагүй угаа ехэ арга бо- нуудые элирхэйлээд, тэдэ- эрэглэхэ арга социалистиче- рысөөн олгоһон байна. Ряза- бластиин эмэгтэй колхозни- совхозуудай эмэгтэй хүдэл- эдэй делегацитай Кремль соо уулзалгын болоходо Спас- оной «Крестьянский труд» колхозой түрүүлэгшэ М. Е. ова ажахынгаа арга болом- тухай хөөрөө һэн. Тиихэдээ эшээ харуулаа: эдлүүриин зуун гектар бүридэ колхоз нэгэ центнер мяха абадаг һаа, энэ жэлдэ 110 центнер түлөө тэмсэнэ. Тиихэ үедэ ажахын артель жэл соо 5—6 мяха гүрэндэ тушаадаг бай- д, 1959 ондо 180 үлүүтэй тон- а үгэхэ байна.

үсөөнэй эгээн лэ гайхамшаг- ил юуб гэхэдэ, продукци бүри эр абахые, уялгануудаа бол- нь урид дүүргэхые шармайн жо байһан малшадай эдэбхи ехээр ургана. Мал ажал ехээр хүгжөөхын түлөө тэм- түрүү зэргэдэ хэдэн олон ажалшад жагсаад, ажал эридөө элитэ ехэ амжалта- туйлажа алдаршана.

шадай ажалай амжалтанууд үн бүхэниие баясуулна. Юуб орон дотор эдеэ хоолой лбэг дэлбэг болгохын тулада арадай анхарал оролдолго а байһаниинь эдэ амжалта- а харагдана. Мяха, үндэгэ, худалдаха жэлэйнгээ түсэ- ороной колхоз, совхозууд һоонь урид дүүргээ. Гүрэндэ алдаха түсэб амжалтатай- дүүргэгдэжэ байнхай. Октяб-

риин 20 хүрэтэр 1.723 мянган тонно гү, али нёдондо жэлэй тус үеынхидэ орходоо 40 процентээр, 1953 онойхидо орходоо 2,5 дахин ехэ мяхан бэлэдхэгдэһэн байна. Мал ажалай продуктнуудай ехээр худалдагдахын хажуугаар малай, шубуунай тоо толгойн олон болодог байһые тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Хүдөө ажахын энэ тон шухала һалбари бологшо мал ажал хүгжэн дэбжэжэ байна. Зүгөөр арга боломжонуудынь үшөөл хүсэдөөр ашаглагданагүй. Эдлүүриин газарай зуун гектар бүридэ мал ажалай продукци багаар абадаг колхоз, совхозууд манайда үшөөл олон бии. Гэхэ зуура Туркмениин, Киргизиин, Азербайджанай, Таджигай республикануудай колхоз, совхозуудта энэ жэлэй арбан һарын турша соо үнеэн бүриһөө нёдондоной тус үеынхидэ орходоо бага һүн һаагдаа.

Мал ажалай продукт элбэгээр абажа, ехээр бэлэдхэхэ тухай оролдолго гаргахаһаа гадна, парти, правительство мал, шубуу үүсэлжэ, буйлуулгые һайжаруулха тухай мүн лэ ехэ оролдолго гаргана. Орон доторнай мал ажалай продукт һайнаар бэлэдхэгдэнэ. Гэхэтэй хамта зарим область, хизаар болон республикануудта мясокомбинадууд болон холодильнигуудай барилгын гээгдэлтэй байһан дээрэһээ мал тушаажа абаад, үүсэлжэ, буйлуулха хэрэгтэ бэрхэшээл тохёолдоно гэжэ «Мал, шубуу үүсэлжэ, буйлуулгые һайжаруулха хэмжээнүүд» тухай КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй һаяшаг гаргаһан тогтоол соо тэмдэглэгдэһэн байна.

Мяха, һү, бусад продуктнуудые бүри элбэгээр абаха гээшэ гүрэн түрын тон шухала хэрэг мүн. 1959 он дүүрэхэеэ байна. Мал ажал хүгжөөхэ талаар даалгабаринуудаа, мүрысөөндэ оролсоходоо абаһан уялгануудаа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэ бүхы хэмжээнүүдые абаха шухала. Тиихэтэй хамта ерэхэ жэлдэ мал ажал хүгжөөлгэдэ амжалта туйлаха үндэһэ һууриин мүнөө табигдаха байһые мартажа болохогүй. Энэ талаар Казагай ССР-эй малшадай үүсхэл дэмжэгдэхээр. Тэдэнэр эбэртэ бодо мал үбэлдөө шахаад, 1960 оной хабар гүрэндэ тушаажа, гурбан зуу мянган центнерһээ бага бэшэ үхэрэй мяха абаха гэжэ тэдэнэр хараалаанхай

Мал ажалдахи эгээн харюусалгатай үе—үбэл болобо. Мүнөө жэлдэ малай үбэлжэлгэдэ тусгаар анхарал хандуулагдаха зэргэтэй. Хаа хаанагүй шахуу малай тоо олон болоо. Харин зарим газарта хүсэд хүрэхөөр үбһэ тэжээл бэлэдхэгдээгүй байха юм. Хэдэн районуудта, илангаяа шэнэ газар элдүүрилжэ байһан нютагуудта малай байра дуталдана. Байра бэлэдхэлгын, тэжээл малай байдаг газарнуудта шэрэлгын унжагайржа байһаниинь тэсэшэгүй.

Мал ажалай продукт саашадаа бүри элбэгээр абадаг болохын тулада малай үбэлжэлгэ жэшээтэ һайнаар үнгэргэхэ хэмжээнүүдые партийна организацинууд, советскэ, хүдөө ажахын органууд, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд абаха ёһотой болоно. Хамагай түрүүндэ бүхы тэжээлээ һайнаар хадагалжа, гамтайгаар гаргашалха, малай байрануудые дулаалха шухала.

Колхоз, совхозуудай фермэнүүдтэ һүүлэй жэлнүүдтэ шадамар бэрхэ малшад олоор урган гараа. Оюун бэлигтэ залуушуул фермэнүүдтэ олоороо хүдэлдэг болоо. Малшад тухай эгээн ехэ анхарал оролдолго гаргаха, тэдэнэй дунда түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ, энэ жэлэйнгээ социалистическэ уялгануудые дүүргэлгэдэнь фермын хүдэлмэрилэгшэдтэ туһалхаһаа гадна, 1960 ондо—долоон жэлэй хоёрдохи жэлдэ мал ажалай продукт бүри элбэгээр абаха бүхы эрхэ байдал бии болгохо гээшэ партийна, комсомолой организацинуудай түрүүшын уялга болоно.

(«Правдын» ноябриин 17-ной түрүү бэшэгһээ).

КПСС-эй ЦК-гэй Пленумые угтуулан

Улаан тугта фермэ

Үүрэй солбоной дээрэхэн гарахада тэнгэриин хаягагай зүүн хойноһоо сайража эхилхэлээр, Хүсөөтэ үруудан шэмэрүүхэнээр жабарладаг болонхой. Үбэлэй хүйтэнэй эхи захын ороһые мэдүүлнэ.

Дугарма Бадмаева үглөөгүүр эртэ тосхоной айлай бодоогүйдэ гэртэһээ гаража, фермэ тээшээ яарана. Үнеэдтээ хаһа сагтань үбһэ тэжээлынь үгэжэ, дэбдихэрыень сэбэрлэхэ, урилха, тэдэнээ аршаха, арилгаха хэрэгтэй ха юм. Энэ үедэ бусадшье һаалишад фермэдэ сугларжа байба. Тиигэжэ Мухаршэбэрэй «Эрдэм» совхозой 5-дахи отделениин фермэдэ һаалишадай ажалай үдэр тогтоогдомол нэгэ сагта эхилдэг юм.

Эндэ 200 гаран үнеэдтэй, хамтадаа 10 һаалишан, 4 үхэршэн хүдэлдэг. Тус фермынхид энэ оной үнгэрһэн 10 һарын туршада һайн амжалта туйлажа, совхоз соогоо түрүү һуури эзэлбэ. Эдэнэртэ совхозой дирекциин, партийна организациин, хүдэлмэришэдэй профсоюзна комитедэй дамжуулгын Улаан туг хоёр удаа барюулагдаа.

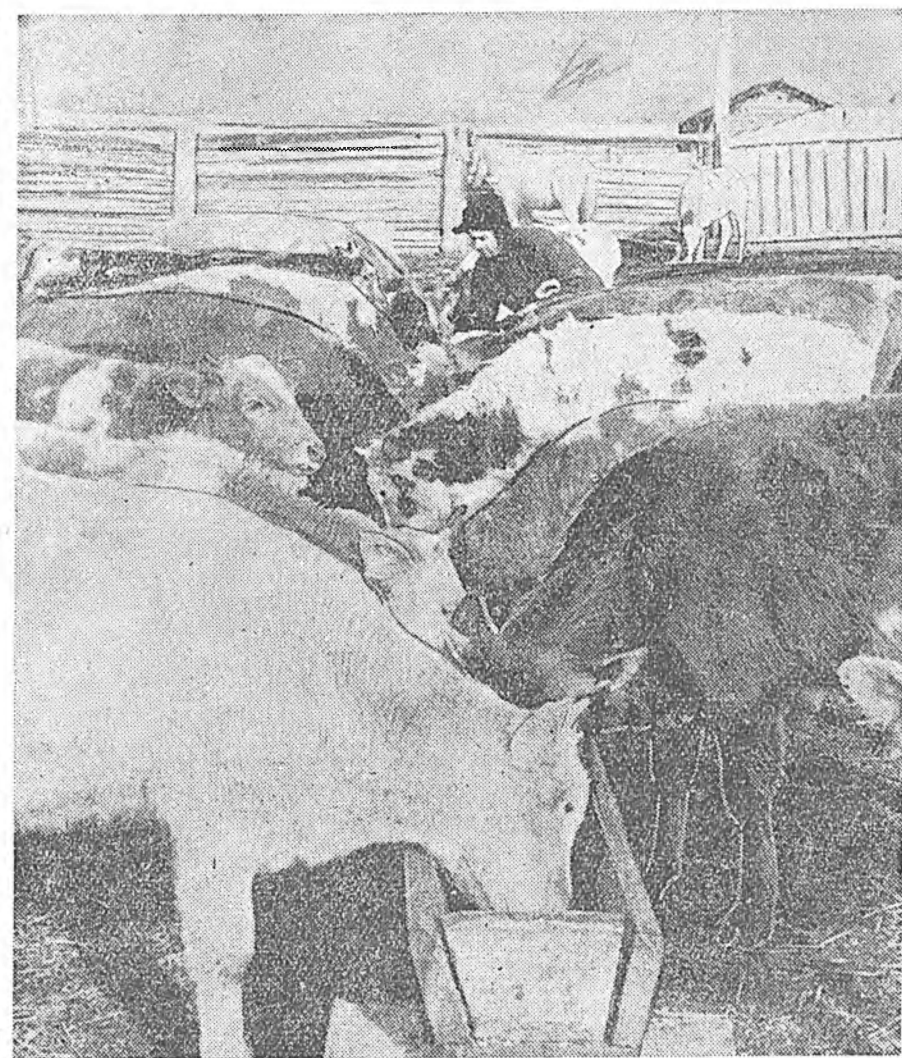
Фермэдэ дүй дүршэл ехэтэй боложо, өөһэдынгөө оролдосото ажалаар үнинэй суурхадаг эрхим түрүү һаалишад олон. Тэдэнэй дунда эдэбхитэй, эрхим хүдэлмэриингөө түлөө һаяхан РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан һаалишан Дугарма Бадлуевна Бадмаевае нэрлэхэ хэрэгтэй. Энэ һаалишан жэлэй 10 һарын туршада үнеэн бүриһөө 2000 килограмм һү һаанхай.

—Мүнөө үнеэднай олоороо шэргэжэ байна. Тиибэшье үдэртөө тэдэнэй тус бүриһөө дунда зэргээр 7—8 литр һү һаанаб. Жэлэй эсэс болотор даажа байһан үнеэн бүриһөө 2300 килограмм һү һааха гэһэн уялгаяа заабол дүүргэхэб,—гэжэ нүхэр Бадмаева хөөрэнэ.

Мүн һаалишад Балдандулма Дондукова, Сыжидма Цыренова түрүү һаалишан Бадмаевагай жэшээгээр ажаллажа, жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 1800—1950 килограмм һү һаанхай. Мүн залуу һаалишад Матурова, Эрдынеева гэгшэд бусадһаа балайшье гээгдэнэгүй. Эдэнэр абаһан уялгаяа үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэжэ, тус тустаа үнеэн бүриһөө 1650—1700 килограмм һү һаагаад байна.

Фермын һаалишад түрэл Коммунистическэ партиингаа Центральна Комитедэй ээлжээтэ Пленумые ажалай эрхим бэлэгээр угтахаар эрид шиидэнхэй, тэдэнэр зориһондоо заатагүй хүрэхэшье байха.

А. Тудупов.

Кударын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхоз энэ үбэл 500 бүруу шахан таргалуулхань.
Зураг дээрэ: колхозой гэшүүн М. П. Веревкин буруунуудаа эдеэлүүлжэ байна.
А. Мантаевай фото.

Үнинэй малшан

Дулма Гармаевна Дышенова Закаменай аймагай «Дружба» колхозой 2-дохи комплексно бригадын мал ажал дээрэ 20 жэлэй туршада таһалгаряагүй хүдэлмэрилнэ. Энэ хугасаада тэрэ хэды олон мал түлжүүлээ гээшэб. Дулма Гармаевна хүдөө ажахые улам саашадань хүгжөөхэ, ниитын малые тобир тарган байлгажа, ашаг шэмыень бүри дээшэлүүлхэ хэрэгтэ өөрынгөө хубитые горьтойгоор оруулалсадаг юм.

Үнгэрэгшэ жэл колхозой правлени Дулма Дышеновае тугалшан болгожо, Бага-Талын һүнэй фермэдэ эльгээгээ һэн. Тэндэ тушаажа абаһан тугалнуудаа эхэһээнь һалгаагаад түлжүүлжэ эхилээ бэлэй.

Зарим нарай тугалнуудынь туранхай, муу байһан юм. Харин Дулма Дышенова энээнһээ зүрхэдэнгүй тугалнуудайнгаа харууһые улам һайжаруулба. Шэмэтэй һайхан үбһэ, зелёнко эдюулхэһээ гадна, таряа талханай зүйл, дабһа гэхэ мэтые үгэдэг байгаа. Мүн байрыень һайса дулаалжа, ариг сэбэрээр байлгадаг һэн. Тиигэжэ харууһалһанай ашаар тугалнуудынь гарза хоролтогүй, түргэн томо болоо. Мүнөө Дулма Гармаевна Зүүн Бэе гэжэ газарта тугалнуудаараа байрлана. Тэрээнтэй хамта залуу тугалшан Зинаида Шагдурова ажаллана. Зунай сагта тугалнуудаа Хүбшэ гэжэ газарта адуулаа юм. Үдэшын бүрэнхы болотор буруунуудаа ногоотой газараар ябуулдаг, саг болзортонь уһалдаг хадаа эрхим дүн харуулаа. Зунай харюулгын үедэ Дулма Гармаевна буруунуудайнгаа шэгнүүрые сүүдхэ бүри тус тустань 600—700 граммаар нэмээгээ һэн.

Үбэлэй сагта эдэ буруунуудаа һайса таргалуулжа, хойто жэл гүрэндөө элбэг мяха худалдахын тула Дулма хүгшэн ехээр оролдоно. Дулма Гармаевна Дышенова КПСС-эй ЦК-гэй ээлжээтэ Пленумэй хүндэлэлдэ таргалуулжа байһан буруунуудаа сүүдхэ бүри тус тустань 500 граммһаа доошо бэшээр нэмээхэ гэһэн зорилго урдаа табинхай.

Б. Доржиев.

Ара Хэрээтын фермэ гээгдэжэ ябана

Ара Хэрээтын фермын (даагшань нүхэр Очиров) һаалишад энэ жэл үнеэн бүриһөө 2 мянган литр һү һааха социалистическэ уялга абаһан юм.

Зүгөөр тэрэнээ бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө эдэнэр шангаар тэмсэнэгүй.

Жэл соогоо 6300 центнер һү һааха түсэбтэй аад, фермынхид һая хахадлажа ябана. Тэндэхи арбан дүрбэн һаалишад жэлэй эхинһээ хойшо долоон зуугаадһаа мянган литр хүрэтэр һү үнеэн бүриһөө һаагаад байна.

Фермые даагша нүхэр Очиров, зоотехник нүхэр Павлова гэгшэд һү һаалгын доошолжо байһаниие мэдэбэшье, зохихо хэмжээ абанагүй.

Ждановай нэрэмжэтэ колхозой правлени, партийна эхин организаци тус фермын ажал хүдэлмэри һайжаруулха тушаа шиидхэбэри абаха ёһотой.

Т. Баймин.

Бичура.

Республикын колхоз, совхозуудта үрэһэ хүрэнгэ хаалгын ябаса тухай

1959 оной ноябриин 15-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр).

Аймаг	Ороохо тарланай үрэһэ хаалга	Хартаабхын үрэһэ хаалга
Б-Кударын	97,2	92,0
Баргажанай	102,0	70,1
Баунтын	53,1	59,2
Бичурын	103,6	54,7
Зэдын	100,6	47,2
Яруунын	57,9	33,0
Заиграйн	101,5	38,2
Закаменай	75,9	51,9
Иволгын	112,3	68,4
Кабанскын	92,6	90,9
Хэжэнгын	118,4	31,1
Кударын	97,9	69,0
Курумканай	86,5	59,7
Кяхтын	101,1	63,2
Мухаршэбэрэй	104,2	86,2
Прибайкалиин	112,5	71,9
Хойто-Байгалай	37,0	95,2
Сэлэнгын	100,9	67,8
Тарбагатайн	81,2	64,7
Ториин	99,4	53,3
Түнхэнэй	98,6	64,9
Хориин	99,1	34,8
СОВХОЗУУД:		
Бичурын	100,0	95,7
Борьёогой	106,6	86,8
Яруунын	112,8	94,7
Иволгын	115,6	48,2
Кабанскын	97,5	68,0
Кяхтын	107,2	85,7
Сэлэнгын	101,4	80,4
Хориин	101,7	34,1
«Эрдэм»	130,6	80,0

Советскэ театральна искусствын шэнэ амжалтануудай түлөө

ВТО-гэй X съезд нээгдэбэ

Россин театрнуудай элитэ ехэ ажал-ябуулагшад—актёрнууд, режиссёрнууд, уран зураашад, театральна олониитын түлөөлэгшэд—делегадууд болон айлшад Гүрэнэй Академическа Бага театр соо ноябриин 16-да сугларжа, Бүхэроссиин театральна бүлгэмэй X съезд нээгдэбэ.

Съездые ВТО-гэй Соведэй һэлгэгдэдэггүй түрүүлэгшэ, СССР-эй арадай артистка А. А. Яблочкина нээбэ.

ВТО-гэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо А. В. Покровский тус Соведэй тоосоото элидхэл хэхэ зуураа, хэгдэһэн хүдэлмэриин дүн гаргаһан, театральна бүлгэмэй үмэнэ мүнөө табигдаад байһан зорилгонууд тухай хэлэһэн байна. Мүнөөнэй байдалые зүбөөр, эли тодоор харуулха гээшэ ажалшадые коммунистическэ сурталаар хүмүүжүүлхэ талаар искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй урда манай партиин табиһан гол шухала зорилго болоно.

Мүнөөнэй байдалые хажуу тээһээнь ажаглаад байгаашад тэрээниие гүнзэгыгөөр харуулжа шадахагүй байна гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Совет уран бэлигтэд гээшэ ажабайдалые шудалха, тиихэдээ тэрээндэ эдэбхитэйгээр хабаадагша, тэмсэлшэ байха ёһотой. Энэ хадаа драматург, режиссёр болон актёрой бултанайнь зорилго болоно. Мүнөөнэй байдалые харуулһан ёһотой һайн пьесэнүүд манайда үшөөл үсөөн гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

Театрнуудай һайн хүдэлмэриие, ажалшадтай тэдээнэй холбоо барисаатайе гэршэлһэн олон жэшээнүүдые харуулһан, творческо асуудалнууд тухай—режиссёрын зорилгонууд тухай, түрүү мастернуудай зүгһөө залуушуулда туһаламжа үзүүлхэ тухай элидхэлшэ тогтобо. Тэрэ хадаа хэдэ хэдэн артистнуудай туйлалтануудые тэмдэглэһэн, актёрнуудай дутагдалнууд тухай, театральна уран зураашадай хүдэлмэри тухай хэлээ. Хүгжэмтэ театрнуудай хүдэлмэридэ элидхэлшэ анхарал хандуулһан, ажабайдалһаа тэдээнэй гээгдэжэ байһаниие тэмдэглэһэн, мүнөөнэй байдал харуулхадаа тэдээндэ ямар бэрхэшээлнүүдэй тохёолдодог тухай хэлэһэн байна.

Эмхидхэлэй хүдэлмэри тушаа дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлэхэ зуураа, театральна бүлгэм шэнэ замуудые, шэнэ формонуудые бэдэрхэ ёһотой гэжэ хэлэбэ. Ажабайдалтай, үргэн ниитэтэй театрнуудай холбоо барисаан улам бүри нягта болгогдожо байха ёһотой. Театрнууд арадай театрнуудтай, уран һайханай бүлгэмүүдтэй харилсаагаа бүри үргэдхэн батадхаха зэргэтэй.

Элидхэлээ дүүргэхэ зуураа, нүхэр Покровский искусствын зохёолой гүнзэгы удхатай байхын түлөө, коммунистическэ агууехэ саг үеын агууехэ искусствын түлөө тэмсэхыень театрын бүхы ажалябуулагшадые уряалба.

(ТАСС).

Оренбургын область. Чкаловска районой «Колос» гэжэ колхоздо. **Зураг дээрэ:** колхозой мэдэлдэ байһан техникэ харуулагдана. **ТАСС-эй фотохронико.**

Совет студентнэр Франци ошобо

лжа байһан француз хэ- йжаруулхын тулада Моск- нград, Иркутск, Баку бо- сад городуудай багшанарай һургуулинуудай советскэ ехэ студентнэр культурна харил- түсэбтэй зохилдуулан, иин 16-да Москваһаа Париж р ниидэбэ.

Совет залуушуулай түлөөлэгшэд харюугай айлшалалгаар Франци ошоо гэбэл: шудалжа байһан орол хэлэеэ һайжаруулхын тулада французска студентнэр үсэгэлдэр СССР-тэ ерэжэ, тэдэнэрые Москвагай студентнэр угтаһан байна.

(ТАСС).

Студентнэрэй уласхоорондын үдэрэй хүндэлэлдэ

Москвагай дээдэ һургуулинуудта һуража байдаг олон зуугаад хүбүүд, басагад Москвагай энергетическэ институдай Культурын байшанда ноябриин 16-да сугларжа, өөһэдынгөө ехэ һайндэрые—студентнэрэй уласхоорондын үдэрые тэмдэглэбэ.

ВЛКСМ-эй Московско городской комитедэй секретарь Л. Спиридонов суглаа нээхэ зуураа, ниислэл хотын һурагша—залуушуул студентнэрэй уласхоорондын союзай ашагтай һайн ажал-ябуулгые сэгнэнэ, тэрээндэ шэнэ амжалта хүсэнэ гэжэ тэмдэглэбэ. Москвагай студентнэр бүхы оронуудай студентнэртэй хани барисаагаа саашадань бэхижүүлнэ, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хамгаалалсана гэжэ тэрэ хэлэбэ.

СССР-эй залуушуулай организацинуудай комитедэй дэргэдэ байдаг студентнэрэй Соведэй түрүүлэгшэ Е. Бугров элидхэл хэхэ зуураа, Советскэ правительствын толгойлогшо Н. С. Хрущевой Америкын Холбоото Штадуудта ошожо ерэһэн түүхэтэ аяншалгын эсэстэ уласхоорондын байдалай һайжаржа байһаниие манай совет залуушуул, студентнэр һайшаан омогорхоно гэжэ хэлэбэ. ООН-эй ендэр дээрэһээ нүхэр Хрущевой найруулан хэлэһэн буу зэбсэг бүхыдэнь, хүсэдөөр хуряаха түсэбые бүхы совет арад, дэлхэйн үнэн сэхэ бүхы хүнүүд нэгэн һаналаар һайшаана.

Москвагай студентнэрэй олон мянган гэшүүдтэй коллективэй үмэнэһөө сугларагшад студентнэрэй уласхоорондын союзда хандаһан хандалга баталан абаба.

Партийна ажабайдал

Асуугты—харюусахабди

Али нэгэн һонирхолтой асуудалаар лекци, элидхэл уншажа, хөөрэлдөө хэжэ байхада хэды шухала, ашатай туһатай байгаашье һаа, харин олон зониие суглуулаад, хүн бүхэнэй һонирхоһон асуудалнуудта харюусажа, шухала шухала юумэнүүдыень тайлбарилан ойлгуулжа, хөөрэжэ байхада бүришье һонирхолтой, ашатай туһатай байха аабза? Эгээл тиимэһээ тээсгэн болоһон тоосоото-һунгуулиингаа суглаан дээрэ манай коммунистнууд ниитэ-политическэ хүдэлмэри һайжаруулха тухай хэлэхэ зуураа, һонирхолтой, һайн байһанаа харуулһан зарим шухала арга дүршэлнүүд, жэшээлхэдэ, «асуудал — харюугай» үдэшэ үнгэргэгдэнэгүй гэжэ партийна бюрое шүүмжэлһэн байна.

Коммунистнуудай энэ шүүмжэлэлые хараадаа абажа, партийна бюро бүри үнгэрэгшэ октябрь һарада «асуудал—харюугай» үдэшэ үнгэргэхэ гэжэ түсэблөө һэн. Тингээд эртээнһээ бэлэдхэл хэжэ захалаа. Леспромхозой түб буусада үдэшэеэ үнгэргэхэ гэжэ шиидхээд, хэдэн үдэр урдуур олон газарта «асуугты—харюусахабди» гэһэн гаршагтай зарлалай саарһан нягдаһан, асуудалтай бэшэгүүдые хэхэ хайрсагханууд клубай, конторын газаа үлгэгдэһэн байна. Тэрэ хайрсагханууд үдэр бүри нээгдэжэ, асуудалнууд суглуулагдажа байгаа. Тингэжэ ямар асуудалнуудаар ажалшадай үлэмжэ ехээр һонирхожо байһыень мэдэжэ байха аргатай болоһон байнабди. Мүн зарим орёошог, эртээнһээ бэлэдхэхэ, үгышье һаа тусхай мэргэжэлтэй, эрдэмтэй хүнүүдэй харюусаха асуудалнууд ородог байна. Тиихэдэнь асуудалнуудай удхашанарые харалсажа, тусхай бэлэдхэлтэй, мэргэжэлтэй хүнүүдтэ хэдэн үдэр урдуур хандадаг байбабди. «Асуудал — харюугай» үдэшэ үнгэргэхэ үглөөгүүр хайрсагхануудаа нээхэдэмнай нэмэжэ. аяар 38 асуудал ороод байгаа. Юрэнхыдөө политическэ, байра байдалай, ажабайдалай, уласхоорондын, эмнэлгын, хуули захиргаанай, эрдэм наукын темэнүүдээр олон асуудал ороһон байна.

«Асуудал — харюугаймнайшье» үдэшэ саг соогоо захалжа, эгээн түрүүн эмнэлгын, бэеэ яажа энхэ элүүрээр абажа ябаха тухай ороһон зургаан асуудалда нютагай больницын врач нүхэр Маликова тодорхой харюу үгэбэ. Байра байдалай асуудалаар ороһон олон асуудалда леспромхозой директор орлогшотоёо, мүн ОРС-ын начальник харюусаа.

Хуули захиргаанай, пенсеэр тэдхэхэ асуудалнуудаар аймагай прокурор нүхэр Лыткин, аймгүйсэдкомой социальна хангалгын таһагай хүдэлмэрилэгшэ нүхэр Асеева гэгшэд харюу үгөө.

Ажаһуудалай хэрэглэмжээр хангаха комбинадай (парикмахерска, сабхнии, хубсаһа оёлгын мастерской гэхэ мэтэнүүдтэй), тэрэшэлэн леспромхозой түб буусада, модо бэлэдхэлэй пунктнуудта үхибүүдэй ясли, садуудай хэзээ нээгдэхээр хараалагдажа байһан тухай олон асуудал ороо. Тэрэншье тон зүб. Юундэб гэхэдэ, манай леспромхоздо парай, бага үхибүүтэй хэдэн зуун эхэнэр ясли, садуудай үгы дээрэһээ ажаллаха аргагүйдэнэ бшуу. Эдэ шухала асуудалнуудта аймгүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр И. Ф. Сиротин тодорхой харюу үгэжэ, ямар хараа бодолтой, түсэб зорилгонуудтай байһан тухайгаа хөөрөө.

Уласхоорондын байдал тухай, долоон жэлэй түсэбэй зарим зорилгонууд тухай КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр Дейнеко хөөрэжэ үгэбэ.

200-гаад хүн сугларжа, аяар 3 час тухай саг соо хөөрэлдөөн болобошье, хүнүүд ехэ анхаралтайгаар шагнажа һуугаа.

Хөөрэлдөөнэйнгөө түгэсхэлдэ сугларгшад ехэ баясхалан хүргэжэ, саашадаа иимэ үдэшэнүүдые хирэ хирэ болоод үнгэргэжэ байхые гуйба.

Һонирхоһон асуудалнуудтаа ажалшад энэ үдэшэ гүйсэд дүүрэн харюу абаа.

Энэ аргын ашатай туһатай, зондо һайшаагдажа, һонирхогдожо байһыень хараадаа абан, бидэнэр саашадаа «асуудал—харюугай» үдэшэнүүдые хирэ хирэ болоод лэ, түсэбэйнгөө ёһоор алдадгүй үнгэргэжэ байха зорилготойбди. Дахилтымнай иимэ үдэшэ Хуушан-Бэрээнэй модо бэлэдхэлэй пунктда, ноябрь һарын хоёрдохи хахадта болохо.

И. Филиппов,
Шулуутайн леспромхозой парторганизациин секретарь.

Найдабарииень харюулха

Үбэлжэлгын үе ерэжэ, малшадай эгээн харюусалгатай хүдэлмэринь эхилбэ. Ахын аймагта бүхы малынь үбэлэйнгөө хото хорёонууд соо оронхой. Мүнөө «Улаан Аха» колхоздо мал гүүртэ гүүртээр хубаарилагдажа, дүршэлтэй малшадта даалгагдажа үгтөө. Колхозой эрхим малшан Владимир Балдановта 125 буруу даалгагдаа. Үбэлдөө малаа һайнаар харууһалжа, хүшэ шадалыень муудуулангүй, шэгнүүрыень нилээд нэмээжэ, КПСС-эй ЦК-гэй ээлжээтэ Пленумые угтахабди гэжэ буруушан Владимир мэдүүлнэ.

Зураг дээрэ: колхозой буруушан Владимир Балданов.

П. Жужаевай
фото, текст.

Буруунуудай шэгнүүр ехээр нэмэнэ

Октябрь һарын эхиндэ мяха-һүнэй Яруунын совхоздо буруунуудай 4 гүүртэ эмхидхэгдэһэн байна. Тэндэ бэрхэ, дүршэлтэй малшад табигдаа һэн.

Хоёрдохи фермын буруушан Цырен-Дулма Базарова илангаяа һайнаар хүдэлнэ. 167 буруунуудайнгаа тус бүриин шэгнүүр октябрьда 737 граммаар нэмээгээ. Энэ малшан буруунуудтаа һайхан үбһэ, зелёнко, концентрат эдюулнэ. Саг сооньтэдэнээ һайса уһалдаг байгаа.

Мүн эндэ хүдэлдэг малшан Б. Юндунова 173 буруу даажа абаад, сүүдхэдээ толгой бүриинь шэгнүүр 727 граммаар нэмээһэн байна.

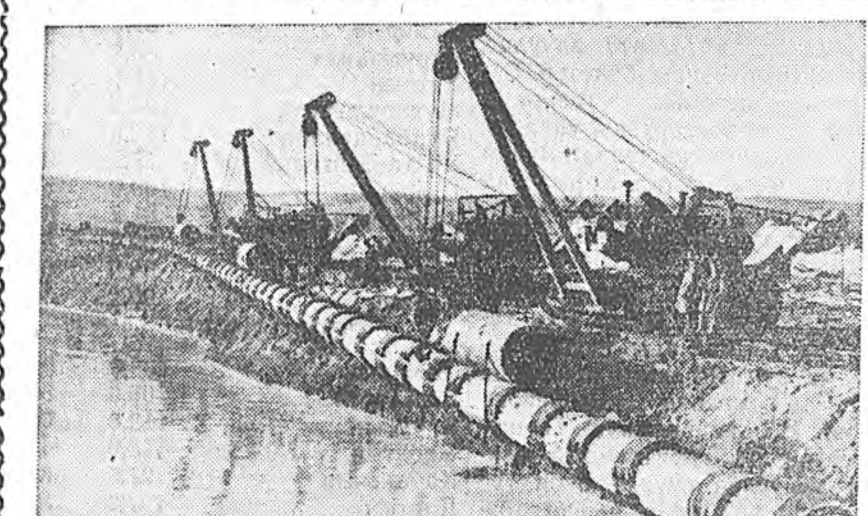
—Үнгэрэгшэ һарада буруунуудые эдеэлүүлхэ тусхай рационшье табигдаагүй байгаа гээшэ. Үбһэ, зелёнкошье заримдаа таһалдадаг байһан юм. Тиибэшье һаань оролдосотойгоор харууһалжа, энэ тухай амжалта туйлагдаа,— гэжэ буруушан Базарова хөөрэнэ.

Совхозой дүрбэдэхи фермын буруушан нүхэр Данилин 163 буруунуудайнгаа толгой бүхэнэй шэгнүүр 653 граммаар нэмээбэ. Тэрэшэлэн С. Цыренов 165 буруунуудтай аад, тус бүриин шэгнүүрые 684 грамм сүүдхэдээ нэмээгээ юм.

Ноябрь һарада буруунуудай шэгнүүр сүүдхэдээ 900—1000 грамм хүрэтэр нэмээхэбди гэжэ совхозой эрхим буруушад Ц. Базарова, Б. Юндунова гэгшэд мэдүүлнэ. Иимэ бэлэг КПСС-эй ЦК-гэй ээлжээтэ Пленумдэ совхозой малшад барихань.

С. Доржиев.

Ярууна.

Горьковско область. Саратов Горький хоёрой хоорондо газопровод баригшад Ока мүрэнэй оёороор соргонуудые табижа дүүргэбэ. **Зураг дээрэ:** соргонуудые табидаг хүсэтэ тракторнууд Ока мүрэнэй оёороор соргонуудые татажа гаргахынгаа урда тээ тэдэниие тусхай траншей соо табижа байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Долоон жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө

☆ ☆ ☆

Оролдосотой ажалай үрэ

Улан-Удын модоной завод республикынгаа промышленна түрүү предприятинуудай нэгэниинь болоно. Тус завод ехэнхидээ эдеэ хоолой, хүдөө ажахын машина бүтээлгын, автомобильна промышленностиин предприятинуудта хэрэглэдэг продукци гаргадаг гээшэ. Энэ жэлдэ 190 мянган кубометр хюрөөдэмэл модо, 15 мянган кубометр амһартын хабтагай гаргаха түсэбтэй.

Энэ харюусалгатай даалгабаряа бэелүүлхын түлөө заводой хүдэлмэришэд ехэ оролдолго гаргана. Долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө үргэн далайсатайгаар дэлгэрһэн бүгэдэарадай социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, тус предприятиин коллектив һараһаа һарада, кварталһаа кварталда үйлэдбэриингөө даалгабариие ходо үлүүлэн дүүргэнэ. Мүнөө эдэнэр 1959 оной түсэбые ноябриин 21-дэ дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 22 мянган кубометр хюрөөдэмэл модо гүрэндөө тушааха гэжэ шиидэбэ.

Байгша оной 10 һарын туршада нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо 21 мянган кубометр хюрөөдэмэл модо, 600 кубометр амһартын хабтагай ехээр гаргаа гэхэ гү, али 3 миллион түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур гүрэндөө тушааһан байна. Гаргаһан продукциингаа өөрынь үные түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо 2,4 процент үлүүгээр химдаруулаа. Энээнэй ашаар 9 һарын хугасаа соо 680 мянган түхэриг гүрэнэй мүнгэ арьбалһан байна.

— Нэгэшье минута ашаглагдангүй үлэхэ ёһогүй. Хүдэлмэриингөө сагые наринаар сахижа, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллахые оролдонобди,—гэжэ эндэхи хүдэлмэришэд хэлсэдэг болонхой. Иимэ оролдолгын ашаар заводойхид ажалай бүтээсые нёдондонойхидо орходоо 8 процентээр дээшэлүүлжэ, 11 һарын түсэбые болзорһоонь 34 хоногоор уридшалба. Тус коллектив гурбадахи кварталай хүдэлмэриин дүнгэй ёһоор Бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөөндэ хоёрдохи һуури эзэлжэ, мүнгэн шагнал хүртэбэ.

Үйлэдбэри дээрэ шэнэ техникэ түхеэрэлгэнүүдые бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэхын зорилгоор хүдэлмэришэд мэргэжэлээ дээшэлүүлнэ. Тэдэнэрэй олонхинь техническэ һуралсалда хабаадалсана. Хүндэ хүшэр ажалые оньһожоруулхын тула нилээд олон хэмжээ-ябуулганууд бэелүүлэгдэнэ. Олон хүдэлмэришэд уралан парижуулгын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг болоо. Тэдэнэрэй оруулһан уралан парижуулгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнэй ашаар энэ завод жэл соо 700 мянган түхэриг гүрэнэй мүнгэ арьбалжа, хорёод хүниие бар хүсэнэй ажалһаа сүлөөлөө.

Коммунистическэ ёһоор ажаллахын түлөө дэлгэрһэн мүрысөөн улам үргэдэнэ.

Агууехэ Октябриин һайндэрэй урда тээ дэлгэрһэн мүрысөөндэ нүхэр Беломестных гэгшын хүтэлбэрилдэг бригада түрүүлжэ, халаанайнгаа даабариие ходо хоёр дахин дүүргэһэн байна. Халаан соо 27 кубометр хюрөөдэмэл модо гаргаха түсэбөө 60 кубометр хүрэтэр дүүргээ. Иигэжэ хабтагай хюрөөдэлгөөр цехынгээ халаанай даабариие тус бригада гансааран дүүргэһэн байна. Тус заводто үдэрэйнгөө даалгабариие дүүргэдэггүй хүн үгы байна. Валентина Гагановагай үүсхэлые дэмжэн, гээгдэһэн участогта ажаллахаяа ошоһон Константин Алексеев, Ольга Эпова, Александр Плеханов гэгшэд халаанайнгаа даабариие 200 процент хүрэтэр дүүргэжэ, бэшэндээ жэшээ харуулна.

—Долоон жэлэй хугасаа соо манай завод шэнэдхэгдэн хубилгагдаха. Энэ хэрэгтэ 70 шахуу миллион түхэриг гаргашалагдахаар хараалагдана. Заводнай Онохойн модоной комбинадтай нэгэдэн томодхогдожо, олон һалбаритай ажахытай механизированнэ ехэ комбинат болохонь,—гэжэ заводой директор нүхэр Шапиро хөөрэнэ.

Завод 1960 онһоо эхилээд, жэлдээ 300 мянган дүрбэлжэн метр байрын талмайтай стандартна гэрнүүдые гаргахань. Ерэхэ жэлдэ модо хюрөөдэлгэ цех ашаглалгада орохо. 1965 оной эсэс хүрэтэр жэл соо 30 миллион түхэригэй нэгэдхэн, хоёрдохи классай мебель гаргадаг ф[...] рика ашаглагдахаар хараалагда[...] Эдеэ хоолой амһарта хэдэг цех [...]ригдаха юм.

Ажалшадые гэр байраар х[...] дөөр хангаха гэһэн парти, пр[...]тельствынгаа шиидхэбэриие б[...]лүүлэн, заводой дирекци, парти[...] профсоюзна организацинууд ш[...] хэмжээ-ябуулгануудые харааа[...] байна. Долоон жэлэй туршада [...] дэлмэришэдэй шэнэ тосхон бии [...]лохо. Энэ тосхондо кинотеатр, ст[...]лово, үхибүүдэй сад, ясли, поли[...]никэ гэхэ мэтын культурно-ажа[...]далай эмхи зургаанууд бариг[...]хань.

Ингэжэ КПСС-эй Центральна [...]митедэй июниин Пленумэй ш[...]хэбэринүүдые бэелүүлэн, бар х[...]нэй бүхы ажалые оньһожоруу[...] ажалай бүтээсые бүри дээш[...]лэн, долоон жэлэй түсэбые ури[...]лан дүүргэхын тула заводой [...] дэлмэришэд бүхы хүсэеэ элсүү[...] байна.

К. Халтанов.

Амжалтаяа арьбадхана

Баргажанай леспромхозой м[...] бэлэдхэлгын Лебяжий гэжэ п[...]тын коллектив урда һарануудай[...] һаа амжалтатайгаар ажаллана. [...] пунктын модошод 10 һарынгаа [...]сэбые болзорһоонь урид дүүргэ[...] түсэбһөө гадуур 6500 кубометр [...]до Эхэ орондоо тушааһан байна.

Мүнөө эндэ комплексно 7 бри[...]да хүдэлмэрилнэ. Бригада хоор[...]дын мүрысөөндэ нүхэд Вторы[...] Бузиков хоёрой хүтэлбэрилдэг б[...]гаданууд онсо шалгарба. Эдэ [...] бригада тус бүридөө түсэбһөө [...]дуур гурба мянган кубометр м[...] бэлдэһэн байна. Мүн модо ашаа[...] дээрэ экскаваторай жолоошон [...]хэр Русаков, таллуулга дээрэ [...]хэд Соловьев, Иванов, шэрэлгэ[...]рэ нүхэд Мороков, Овчинников,[...]ников гэгшэд амжалтатайгаар [...]дэлнэ.

Леспромхозой модо урадху[...]шад зунай үедэ 310 мянган [...]метр модо урадхуулха түсэбөө [...] мянган кубометр хүрэтэр дүүрг[...] байна. Жэшээнь, коммунист В. [...]новой хүтэлбэрилдэг бригада [...] урадхуулха даабаряа 172 про[...] дүүргээ. Модо урадхуулгын дүүр[...] байхада, хэдэн бригаданууд [...] бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ хабаада[...] эхилээ.

С. Вшивков.

Аха нүхэдэйнгөө туһаламжаар

Комсомолой гэшүүд Ана[...] Ефремов Валерий Кузнецов [...] һургуулида һуража байхадаа [...]водто хүдэлмэрилдэг болохо [...] шиидэһэн байгаа. Улан-Удэ [...]дой 68-дахи дунда һургуули [...] гэһэнэйнгээ һүүлээр тэдэнэр [...] возно-вагонно заводой модо [...]лалгын цехтэ ажаллахаяа оро[...]

Аха нүхэдэйнгөө хүтэлбэри [...] оролдосо ехэтэйгээр хүдэлмэри[...] Ефремов Кузнецов хоёр богон[...] болзор соо модошо дарханай [...]гэжэлтэй болоо. Мэргэжэл ех[...] дархашуулай хүдэлмэриин дүй [...]шэлые халан абаһан залуу [...] удангүй бэеэ даагаад хүд[...] эхилһэн байна. Мүнөө тэд[...] хамһан хүдэлмэрилхэдөө та[...] үдэр соо 25 табуреткэ бүтээхэ [...] моёо гурбан үдэр соо дүүргэнэ.

Агууехэ Октябриин 42-дохи [...] һайндэр хүрэтэр 75 хүнэй хубс[...]най багтаамжатай ехэ шкаф [...]тээхэ гэһэн уялга тэдэнэр аб[...] байгаа. Тэрэ шкафаа ноябри[...]да дүүргэжэ, эдэ дархашуул [...]һэн үгэдөө хүрөө.

Мүнөө залуу дархашуул [...] амжалтатайгаар ажаллажа, [...]дукци үйлэдбэрилхэ жэлэйнгэ[...] сэбые болзорһоонь урид дүү[...]дүтэлөө. Халаан бүхэнэйнгөө [...]бариие 150 процентһээ доошо [...]гэнэгүй.

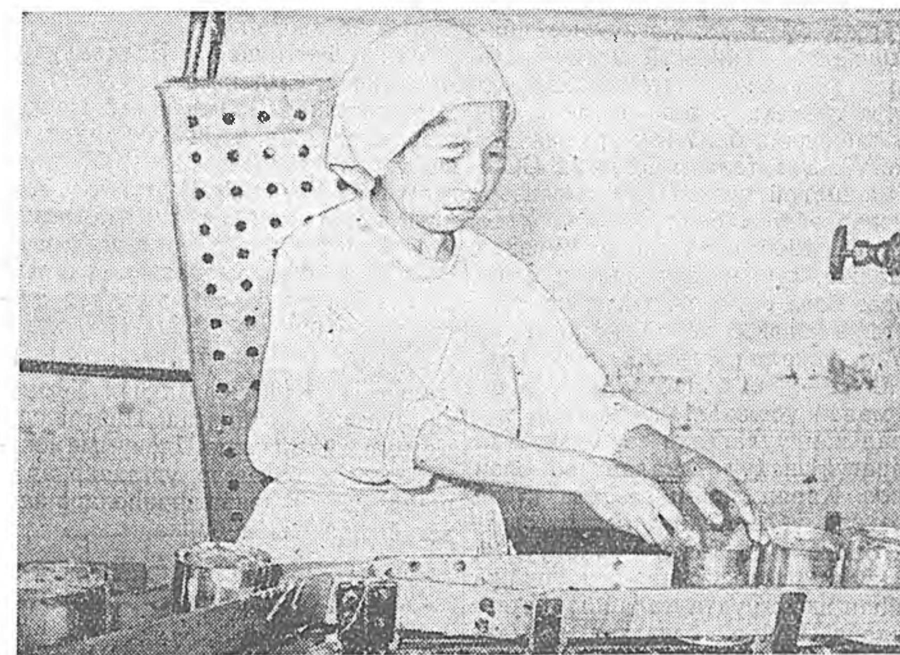
В. Хомутников.

Эрхим амжалта туйлагшад

Галуута Нуурай түмэр з[...] станциин хүдэлмэрилэгшэд [...] һарын туршада габшагайгаар а[...]лаа. Станциин техническэ ха[...]лагшад 9 һарын туршада эльгэ[...] бүхы поезднуудайнгаа 90 проце[...] түргэн аргаар ябуулаа. Окт[...] һарада тиимэ аргаар поездну[...] 95 процентнь эльгээгдэһэн ба[...]

Вагонуудай техническэ талые [...]рууһалагшад А. Хроменков, С. [...]зарев гэгшэд мүн лэ һайнаар а[...]лана. Слесарьнууд Н. Банзар[...]ев, А. Крохин, модошо дархан [...] Катков халаанайнгаа даабарии[...] процент хүрэтэр дүүргэнэ.

Ц. Гомбо[...]

Е. Кидаева Улан-Удын мяха-консервын комбинадай консервнэ цехтэ хүдэлһөөр арбаад жэл боложо байна. Цехын түрүү хүдэлмэришэн эдэ үдэрнүүдтэ даалгабаряа 180 процент дүүргэнэ. **Зураг дээрэ:** прессовщица Е. Кидаева ажаллажа байна. **Л. Хайдуровай** фото.

Жэлэйнгээ түсэб дүүргэбэ

Улан-Удын модоной заводто хэдэн арбаад бригада мүрысэжэ байна. Үдэр ерэхэ бүри нормоёо үлүүлэн дүүргэдэг түрүүшүүлэй тоо улам олошорно.

Заводой хүдэлмэришэдэй дунда хэдэн һара удаагуур Илья Федотович Павловай хүтэлбэрилдэг халаан түрүүлжэ ябана. Энэ халаанайхидай дунда ажал хэрэгээ һайнаар шудалжа, алдар солотой болоһон хүнүүд нилээд олон. Василий Шкорой хүтэлбэрилдэг модо хюрөөдэгшэдэй бригада ажалайнгаа бүтээсые ехээр дээшэлүүлжэ, нёдондоной энэ үеынхиһээ 2500 кубометр ехэ хюрөөдэмэл модо гаргаһан байна. Энэ бригада үшөө октябриин 22-то продукци үйлэдбэрилхэ жэлэйнгээ түсэб дүүргээ һэн. Мүнөө тус бригадынхид халаан соо 60 кубометр модо хюрөөдэхэ нормоёо 80 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

Оролдосо ехэтэйгээр ажаллаһан нүхэр Павловай халаан завод соогоо түрүүлэн, продукци үйлэдбэрилхэ жэлэйнгээ даалгабари уридшалан дүүргэбэ. Ноябриин 14-һөө эхилжэ, тус халаанайхид 1960 оной түсэбөөр хүдэлмэрилжэ эхилбэ.

Д. Аюшеев.

Эдэ дутагдалнуудые түргөөр усадхаха

Баргажанай аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд 1960 ондо —долоон жэлэй хоёрдохи жэлдэ адуу малайнгаа тоо толгойе нилээд олошоруулжа, ашаг шэмыень бүри дээшэлүүлхэ, һү, тоһо, мяха, үндэгэ, нооһо мүнөө жэлэйхиһээ бүри ехээр абаха зорилго табинхай.

Жэшээнь, һү һаалга үнеэн бүридэ 1500 литртэ хүргэгдэхэ гэхэ гү, али энэ жэлэйхиһээ 30 процентээр ехэдхэгдэхэ. Хоёр дахин олон үндэгэн абтаха. Хониной тоо толгой 70 мянга болгогдохо, тус бүриһөөнь 300—400 граммаар ехэ нооһон хайшалагдаха, мүн мяха бүри ехээр абадаг болохо байна.

Аймагай ажалшад энэ дээшэлүүлэгдэһэн уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлхэ арга боломжотой. Урда жэлнүүдтэ тэндэхи колхозууд малай үбэлжэлгэдэ онсо анхарал хандуулдаггүй дээрэһээ мал ажалай продукци абаха уялгануудаа бэелүүлхэдээ горьтой бэрхэшээлнүүдтэй ушардаг байгаа. Колхозууд энэ жэл урдынгаа алдуу заһажа, үбэлжэлгэдэ һайнаар бэлдэхын зорилгоор горьтой хүдэлмэри ябуулаа. Малай тэжээл, илангаяа силос, зелёнко, ороохо таряанай зүйл урда урдынхиһаа ехээр бэлдэгдээ. Мүн малай шэнэ байра олоор баригдаа.

Гэхэтэй хамта малай үбэлжэлгэдэ ехэ дутагдалнуудай бии байһаниинь һүүлэй үедэ элиржэ гараа. Юуб гэхэдэ, түрүүшын хүйтэнөөр адууһа мал оруулха заһагдамал дулаан байра дутамаг байшоо. Тиимэһээ олон гүүртэ, отаранууд байрагүй үлэшэһэн байна. Дулаан байрада абаһаа оруулагдаха буруунууд, хашараг, гахайнууд газаа байлгагдажа, хүшэ шадалаа гээнэ. Жэшээлэн харуулхада, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо (түрүүлэгшэнь нүхэр Будаев, парторганизацинь секретарь нүхэр Цыренов) малай үбэлжэлгэ тон муугаар үнгэргэгдэнэ. Тус колхоз намар хуушан байрануудаа заһабарилаа, дулаалаагүй. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, колхоз һүүлэй үдэр болотор барилгын модо бэлдээгүй. Эндэ олохон эмэ гахай, зуу гаран буруу, хашарагууд дулаан байрагүй үлэшэнхэй. Декабрь, январь һарада олон хонин хурьгалха юм. Теэд зарим эхэ хонидой отаранууд хурьгадые абаха һайн байрагүй. Тэрэшэлэн «Гигант», «Звезда» колхозуудай зарим отара, залуу малай гүүртэнүүд байрагүй гээшэ. «Звезда» колхозой (түрүүлэгшэнь нүхэр Цывилев) 200 шахуу бурууд байрагүй дээрэһээ хүшэ шадалаа бууража, туража байна. Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо мүн лэ һубай малай байранууд дутуу, байгаашань заһагдаа, дулаалагдаагүй.

Мүнөө аймагай алишье колхоздо һү һаалиин улам доошолжо, малай туража байһан ушар үзэгдэнэ. Ямар шалтагаанһаа иимэ байдал ушарнаб гэхэдэ, колхозой хүтэлбэрилэгшэд түрүүшын хүйтэнөөр малаа һайнаар эдеэлүүлхэ гэжэ бодомжолоогүй. «Саһан бага, эртэ, дулаан байна» гээд малаа бэлшөөрилдэ удаан ябуулаа. Эртэхэн байхаһаа хойшо үнеэдээ уянда байлгажа, һайнаар эдеэлүүлхэ тухай анхарал табяагүй. Мүн хүшэ шадал һулатай мал илгажа һайн тэжээлдэ табяагүй. Һү һаалгын доошолжо байһаниие мэдэбэшье, үнеэдтэ нэмэлтэ тэжээл үгөөгүй. Зарим колхозуудай хэды гүүртэнүүдтэ үнеэдые уянда байлгадаг болобошье, тэдэнээ тусхай рационой ёһоор эдеэлүүлнэгүй. Тэжээл буйлуулагданагүй, бүлеэн уһаншье үгтэнэгүй. Олонхи колхозуудай һаалиин гүүртын дэргэдэ тэжээлэй кухни, уһа бүлеэдхэхэ түхеэрэлгэ тодхогдоогүй байшоо.

Энэ жэлдэ колхозууд силос, зелёнко, концентрат ехээр бэлдээ. Зүгөөр нёдондоной хиһоо бага үбһэ абаһан байна. Зундаа колхозуудай үбһэеэ ехээр бороодо оруулһанһаа шанарынь муу. Тиимэ болохолоороо колхозууд үнеэдые буйлуулагдаһан тэжээлээр һайса эдеэлүүлхые оролдохо байгаа бшуу. Тиимэшье юумэн үгы. Үнгэрхэдөө зарим газарта үнеэдтэ ганса зелёнко гү, али бурьтажа харлашаһан үбһэ үгэнэ.

Зарим колхозууд тэжээлээ гамнаха гэжэ оролдоногүй, үхэр малда гэшхүүлнэ, үрюулнэ. Сталинай, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд мүнөө хүрэтэр зелёнко, һолоомоёо суглуулаагүй байһаар. Тэндэнь мал дураараа бэлшээжэ байнхай. Иимэ баримтанууд бэшэшье колхозуудта бии.

Колхозуудай правлени, партийна организаци ниитынгээ малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхын тулада малшадай дунда эмхидхэлэй, ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха, тэдэнэй байра байдалыень һайжаруулха, эрилтэнүүдыень саг сооньхангажа байха уялгатай. Теэд энэ талаар биратай юумэ хэгдэнэгүй.

Холын гүүртэ, отаранудта ажалладаг малшадай гэр байра заһагдаа, һэльбэгдээгүй байха юм. Шэнэ гэрнүүдшье баригдаагүй. Эдэ малшад хуушанайхяараа, арга хургаа бэдэржэ үбэлжэхэ болонхой. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой малшадай гэр байра илангаяа муу. Хоёр жэлэй саада тээ малшадай байха 5 гэр тэндэнь шэнээр баригдажа эхилһэн аад, дүүргэгдэнгүй орхигдошонхой. Тэрэшэлэн «Гигант», «Звезда», «Авангард», Сталинай нэрэмжэтэ колхозуудай олон малшад иимэрхүү байдалтай.

Малшад үбэлжөөндөө ороһоор 2 һара болобо. Гэбэшье тэдэнэр улаан булан, банигүй байна бшуу. Мүн тэдэнэр кино, концерт харанагүй. Радиодамжуулгашье шагнанагүй.

Малай үбэлжэлгэ эмхитэйгээр үнгэргэбэл, аймагай колхозууд 1960 ондо абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэ аргатай. Колхозой правлени, партийна эхин организацинууд малай үбэлжэлгэдэ бии байгаа дутагдалнуудые түргэн усадхахын тула яаралтай хэмжээ абаха болоо.

О. Раднаев, манай корр.

Бурядай искусство, литературын декадые угтуулан

Бэлиг ехэтэй хүгжэмшэ

Композитор А. Бородинай «Игорь йжа» гэжэ оперо шэнээр заһагжа, мүлигдэһэнэйнгөө удаа опе, баледэй театрын сцэнэ дээрэ бигдажа, театр харагшадай зүг халуунаар угтагдан, һайн сэгэлтэдэ хүртэбэ.

«Игорь тайжа» гэжэ оперые шэлжэ табиха асуудалай гарахада, ленинградай оперно бага театрын жиссёр Алексей Николаевич Киев уригдаһан байгаа.

Нүхэр А. Н. Киреев гол рольнуудаадаха артистнуудта туһалхана гадна, хоорто дуулагшадай нда ехэ хүдэлмэри ябуулһан бай юм. Киреев мүн гансал зүжэг бигшаар бэшэ, харин артист бүндэ багшын ёһоор, оролдосо ехэйгээр хандажа, сцэнэ дээрэ зүгэй бүхы үзэгдэлнүүдые үнэнбөөр гаргахые хүсэдэг.

Нүхэр А. Н. Киреевэй баһаа хойшо һанажа ябадаг һанал олынь—хүгжэмэй театрын ресcёр болохо гэһэн эрмэлзэл һэн. э зорилгонь 1938 ондо хүсэлдөө лэй.

1938 ондо нүхэр Киреев Ленинадай Ленинэй орденто консерваториин фортепианын факультедтэ орожо, тэрэнээ 1942 ондо эрхимээр дүүргэһэн юм. Мүн энэ хугасаа соо тус консерваторидоо профессор Соловьевой хүтэлбэри доро режиссёрой факультет 1943 ондо дүүргээ.

Консерватори эрхимээр дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр Узбегэй оперо, баледэй театрын режиссёроор хүдэлһэн юм.

1944 ондо Ленинградай академическэ оперно бага театрын режиссёроор хүдэлхэеэ уригдаба. Тэндэ хүдэлхэ үедөө нүхэр А. Н. Киреев олон зүжэгүүдые табиһан юм. «Саһан хүүхэн», «Хаанай хатан»—Римский-Корсаковай, «Шүдхэрнүүд» — Чайковскиин болон бусадые найруулжа табяа һэн.

1954 ондо А. Н. Киреев Спендиаровай нэрэмжэтэ оперо, баледэй театрта (Армени) Мейтусын «Залуу гварди» гэжэ оперые табихаар уригдаһан байна.

Манай оронoй бэлигтэ режиссёрнуудай нэгэн байһан туладаа Алексей Николаевич гансал өөрынгөө ажал хараад ябадаггүй, мүн ургажа ябаа залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулдаг. 1944 онһоо эхилжэ Ленинградай консерваториин оперно кафедрада ажаллаа.

А. Н. Киреевэй оролдолго, туһаламжаар 1958 ондо Коми АССР-тэ түрүүшынхеэ Чайковскиин «Евгений Онегин» гэжэ оперо табигдаа һэн.

Тиихэдэ Ленинградай консерваториин оперно студида залуу вокалистнуудтай хэдэн зүжэг табиһан байха. «Евгений Онегин», «Гайхамшагта урасхал», «Залуу гварди» гэхэ мэтэ зүжэгүүдые табяа.

1959 онһоо Ленинградай С. М. Кировэй нэрэмжэтэ оперо, баледэй театрта режиссер-зүжэг табигшаар хүдэлнэ.

Манай артистнууд нүхэр А. Н. Киреевтэй суг хамта хүдэлхэ зуураа, урда тээнь мэдээгүй олон юумэнүүдээ ойлгожо абаба.

Нүхэр А. Н. Киреев мэргэжэл шадабари ехэтэй багша һэн туладаа наадаһан рольнуудаа, гүйсэдхэһэн хүгжэмөө харагшадай үнэншэмөөр гаргахыень артистнуудта заадаг.

А. Н. Киреевтэ творческо шадабаря улам бүри баяжуулхыень хүсэе.

А. Плишкина.

Даши ДАМБАЕВ

ГУРБАН ШҮЛЭГ

1. Зуб гү?

айн хүнэй нюдэд—сэлмэг.
айн хүн урдаһаа
сэхэ харадаг.
уу хүнэй нюдэд—бүрхэг.
уу хүн урдаһаа
хүлзэжэ харадаг.
нэй хоёр нюдэн —
сэл һаналай үүдэн.
Сайн байна!—гээд, бэе бэедээ
хандахадаа бидэ,
гаан сэдьхэлээ нээжэ һурая, —
янсэбхилэн урматай.
Юундэб гэхэдэ,
рын эдэ үгэнүүд
һайе хүсэһэн удхатай.
Хүнүүд гээшэбди! —гэхээ
— Сайн байно-о!—гэнэбди.

…Хүрьһэтэ алтан дэлхэй дээр
түрэһэн золтон ха юмбибди!

2. Аялгын аяга

Дуулагты, шангаар дуулагты!
Шагнажа һуунам.
Дуулим дайдымнай баяраар
билтаран дэбэрнэ
Жэгтэй гоё дуун!
Зосоомни, таладал, уужам!
Жэмэс шэнгеэр сээжэһээтнай
һалбаран мэлмэрнэ.
Нараар нюдэдтнай туяаржа,
шарайтнай гэрэлтэн гэгээрнэ.
Нам тэнюун бэетнай
мушхаран зангирна.
Духаряа баригты!
Үргэгты дээшэнь!
Дууһаатнай һогтоод,
хамагаа мартанам.
Сэнхир тунгалаг булагаар
салгидабал
Сэдьхэлтнай —
аялгын аяга!

3. Уянга

Эрдэмдэ хаанашьеб һураад гү,
Али нэгэ тээ холо ажаллаад гү,—
Эхэ нютагаа айлшалхадаш,
Хэншье шамайе обёоржорхиходоо:
—Хэзээ ерээбши? Мэндэ!—гээд,
Гарыеш шангаар адхаха.
Энэ заншалай һайхан гуламта —
Элдин хонгор тоонто газарайнгаа
Мартагдашагүй байһые,
Энэрхы дулаахан ольһые
Маша ехэ баярай долгёор
Мэдэржэ ши үзөө һэн гүш?
Түрэл нютагай хамаг зоной
Ёһолжо шамайе хүндэлһые —
Түргэн намда хэлэл даа—
Юугээр харюулхаб гэжэ һананаш?

Цэдэн ГАЛСАНОВ

Москва мордогшодо захяа

атар Москвагаа зорижо,
йгалай айлшан, мордоорой.
шуу нүхэдөө золгожо,
рядай мэндэ хүргөөрэй.
Залуу басаган, шамда
Захижа, юрөөжэ байнам.
олхоз баялиг нютагнай
тартай, дуутай байна гээрэй.
оло, ойрын урагуудта
римай хүндэ бэлэн гээрэй.
Залуу дуушан, шамда
Захижа, юрөөжэ байнам.
скусство, зохёол, урлалнай
рагуу хонгёо болоо гээрэй.
хим шэлэдэг басагаднай
дэмээ, бэлигээ харуулхань
гээрэй.
Залуу артистка, шамда
Захижа, юрөөжэ байнам.
рэм мавзолейн үмэнэ
ремлиин зүрхэ шагнаарай.
ндэ дуулаһан һониноо
лефоноор сэхэ дуулгаарай.
Залуу басаган, шамда
Захижа, юрөөжэ байнам.

Зураг дээрэ: Бурядай уран зохёолшод (зүүн гарһаа) А. Бальбуров, Н. Рыбко, Д. Батожабай, Ц. Дамдинжапов гэгшэд Д. Батожабайн шэнэ повесть зүбшэн хэлсэжэ һууна.
А. Бадаевай фото.

Д. БАТОЖАБАЙ

„Һүүлгүй шүдхэр"

(Повестьһоо абтаба)

Шулуун Зэбэ гэжэ хада бии юм. Үнэхөөрөөшье хурса шулуун оройтой, боорёороо гараһан нахид хүтэлнүүдһээ үшөө нэгэ дахин үндэрөөр үзэгдэдэг. Нажартаа хүхэ манаар хушагдаад байхыень харахада, хэлэшэгүй тоё даа. Заримдаа баглаа үүлэн тэрэ хадын оройдо үлгэлдэшоод байдаг агша. Шулуун Зэбэ хадын боори хүрэтэр ошоһон хүн алда далитай хара бүргэдэй агаарта тамаран ябахые хаража һайхашаадаг. Шулуун Зэбэ хадын хормойгоор зун дунда ябабал, заахан инзага заатагүй харахат. Теэд оройдоо нэгэ хэдэн һара болоһон тэнэг заахан инзаган ябаган хүндэ хүсэгдэхөөр бэшээр гүйдэг бшуу. Теэд мэнэ һая огторгойдо элижэ ябаһан хара бүргэд шэдэһэн шулуун мэтээр газар тээшэ шуумайн, үнөөхи хөөрхэн инзагыемнай үргэжэ абаашадаг ха юм.

Бүтүү шабха, анхилма үнэртэй тэрэнги, шэлдэн хүжэ нарһад Шулуун Зэбэ хадын зүүдхэл болодог гээшэ. Иимэ ганга, тэрэнгиин оёороор Харгана мүрэн эхи абажа урдадаг байба. Энэ мүрэнэй зүүн захада, Толи гэжэ түхэрсэхэн нуурай урда эрьедэ, ута хүнэй оройень мүргэхөөр набтархан, нюдэ муутай хүнэй досоонь һохордохоор харанхы, заахан сонхотой няапагархан гэр хори гаран оной үеэр баригдаа һэн. Тэрэнь тиихэ үеын дархашуулһаа байха үбгэд, хүгшэдтэ һайшаагдан, «Байшан» гэжэ суурхахаһаа гадна, «Малаан Толгойтын» һургуули гээд алдаршаһан байгаа. Нээрээшье дээрээ ахагүй, дороо дүүгүй, оройдоо ори ганса багша гартаа барижа ябаһан мелээ мартажархёод, хори хүрэхэгүй тоотой шабинарайнгаа энеэлдэхэдэ сухалдажа, «А» үзэг, «10» тоо тэдээндэ ойлгуулхын түлөө уураа харуулангүй, хүхэ һахалтай хүрин нюурһаа хүлһэ дуһалуулан, самбарайнгаа урда зогсогшо һэн. Заримдаа орёо тоо бодолго гү, али үшөөшье бэрхэтэй асуудал тудабални, тэрэ багша малаан толгойгоо мелтэй гараараа эльбэжэ. үндэгэн сагаахан болгожорхёод һуугша бэлэй. Тиимэ дээрэһээнь зарим зон хэлэхэдээ, энэ багшын түһөө алдараар «Малаан Толгойтын» һургуули гээд нэрлэгдэһэн юм ха гэлсэдэг.

Эгээл эндэ, энэ няапагархан гэрһээ хахад модо урдуур жэрышэһэн түмэр хушалтатай хэдэн гэрнүүдэй дундаһаа «П» үзэгэй маягтайгаар бариһан хоёр дабхар байшан Харганын голой адагһаа харагдажа байдаг болоо һэн. Теэд энэмнай юун шэнэ тосхон гээшэб? гээд асуубалтнай, «Малаан Толгойтын» һургуули гээд мүнөөшье харюусадаг. Энэ һургуулиин хашаань уужам ехэ, дээшээ сажан шахуу үндэр юм. Тиигэбэшье хоёр дабхар томо байшангай наруули талаһаань хорёолоод тариһан мододынь набшаяа налбуулан, хашаагай газааһаа ногооржо харагдадаг бшуу. Тээ зүүн захаар байдаг залгамал томо гэр, тэрээнһээ нааша һубарилдаһан гурбан томо гэр—һургуулиин интернадай хамтын байра гээшэ. Баруугаар жэрылдээшэ гэрнүүдынь багшанарай байра. Тэрэ хашаагай үүдэнһээ зүүхэнээр байдаг олон сонхотой шэнэ гэр — интернадай столово гээшэ гэлсэдэг.

Шулуун арка дээрэнь туг хадхаһан хашаагай үүдэн хоёр тээшээ сэлигдээд, ашаанай машина орохотоёо хамта, тэрэ столовымнай саана байһан сонхогүй тобхогор гэрэй хажууда ошожо тогтошоно. Интернадай хоол асарһан машина амбаарай үүдэндэ байна гээд тэрэ хашаа соо байһан зон лаб таагаа юм бэзэ. Теэд энээхэн амбаарай үүдэндэ гурбан бүлэг тэрэнги тараад, хажуудань һандали табиһаниинь ехэхэн һонирхолтой бшуу. Юундэб гэхэдэ, багшанарайшье сонхо доогуур таримал модод харагданагүй ха юм. Сэхыень хэлэхэдэ, юумэн гээшэ өөрынгөө эзэнһээ болодог, энэ амбаарай кладовщик өөрөө модо асаржа тариһан байгаа бшуу. Тэрэ кладовщик мүнөө машинын кузов дээрэһээ хүнгэхэнөөр буугаад, кабинын үүдэ нээжэ нэгэ дохолон үбгэниие гаргаад, таримал мододой хажуудахи һандали дээрэ дүмүүгээр һуулгана.

Машинын ерэхые холоһоо хаража байһан багашуул ганса нэгээрээ амбаарай үүдэндэ сугларжа захалбад. Танигдаагүй үбгэниие багашуул нэн түрүүн һонирхобошье, сэхэ хажуудань ерэнгүй, обоолоотой таряан дээрэ һууһан хүниие хараһан гулабхааханууд мэтэ холо ойгуур тойролдон шууянад. Тиигээдшье шодогорхон шэлбын узуурнуудые үлээжэ заһаһан модон тулгуур тэрэ үбгэнэй гар соо байхадаа һүртэй шэнги үзэгдөө һэн. Һэмээхэн шарайшалжа ябаһан багашуулай харахада, тэрэ үбгэнэй шэнгэхэн һахалынь, ута үһэтэй нидхэнь, уршалаада дарагдашаһан хара нюурынь ямар нэгэн нюуса һүр жабхалан, асарһан шэнги байба. Далайн олтирог дээрэ үе наһаараа гансааран байһанаа манай нютагта дээрэһээ буушаһан юумэндэл, тэрэ үбгэнэй нюдэд сахаригтан томонууд боложо, дүтэ байһан хүнэй тооложорхихоор уршалаанууд дохо дээрэнь сугларaад, хамаг юумые һонирхуугаар шэртэн шобто харана ха. Энэ һургуулиие үнэгүй сэнгээр сүм худалдажа абахаяа ерэһэн хүн мэтээр заримдаа хомхойгоор хашаан дотор байһан барилгануудые тоолохоһоо нааша шэртэн хараашалдаг байба. Багашуул тэрэ үбгэнөө хараад һалахаяа болишобо. «Юун үбгэн гээшэб?.. Ятараа хашаа соогуурнай хараашална гээшэб?» гээд зарим ухамай багашуул өөһэд хоорондоо шэбэнэлдэжэ захалаа һэн.

Машинын жолоошон кладовщик хоёр асарһан ашаагаа амбаарта буулгажа дүүргэбэд.

— Донир баабай, манайда ошоёл даа!—гээд, Буда кладовщик тэрэ үбгэнэй хажууда ерэжэ, һугаһаань үргэхэеэ һанаһандал һарбайжа захална.

Буда, би эндээ һууд гэхэмни... час тухай болоод ерээрэй!..

— Яагаабта, досоотнай муу гү?—гээд, үбгэнэй шарайе Буда шэртэн хараба.

— Ямаршьегүй, һайн!—гэжэ Донир үбгэн харюусахатаяа хамга Буда тээшэ харангүй, харин хоёр дабхар һургуулиин гэр тээшэ шэртэн миһэд гээ һэн.

— Зай, байтараа ерэхэб!—гэһээр машина тээшэ ошохо зуураа, Буда: «Багашуул, «Малаан толгойтотнай» ерээл даа!—гээд үхибүүдэй урдаһаа нюдэеэ эмнигэд гэбэ.

Уданшьегүй ашаанай машина ябашаба. Багашуул бүришье гайхал боложо:—Юун «Малаан Толгой» гээшэб?—гээд хоорондоо шэбэнэлдэн, талаар хараашалжа һууһан үбгэниие зүүн шэнги хурсахан нюдэдөөрөө хэдэн тээһээнь «харбажа» захалбад. Һүүлэй һүүлдэ: «Манай һургуулиин эхин тогтоходо малаан толгойтой багша байһан аад, тэрэнэй нэрээр «Малаан Толгойтын» һургуули гэжэ нэрэтэй болоо юм гэлсэдэг. Тэрэнь өөрөө ерээд һууна» ха гэһэн шиидхэбэри багашуул гаргажа, бэе бэедээ дамжуулан зүбшэлжэ захалбад. Теэд тэдэ багашуулай хараһаар байтар малгайгаа абажа, Донир үбгэнэй хажуудаа табихадань, тэрэнэй толгой үндэгэн шэнги нюсэгэн байшоо.

Багашуулда бүришье һэжэгтэй болобо. Үхибүүдэй айжа, бэшүүрхэжэ байхые һая мэдэһэн Донир үбгэнэй тэдээн тээшэ нюдэеэ залажа, уринаар харахые оролдохо бүринь, багашуул гэдэргээ сухарижа захалбад. Юундэб гэхэдэ, тэрэнэй нюурайнь уршалаа улам ехэ боложо байһаншагаар үзэгдөө.

— Эжын хэлэдэг «һүүлгүй шүдхэр» ерээд байна бэшэ гү?—гээд нэгэ заахан басаган нюдэеэ бэлтылгэжэ, туулай мэтээр саашаа харайхатайнь хамта, хамаг багашуул шаг шууяа табилдаад, хараасгайнууд мэтэ һубарилдан арилшабад.

Гушан жэлэй саада тээ энэ нютагта иимэхэн багашуулые һургажа байдагаа Донир үбгэн һанажа, мүнөө тэдэнэрэй айжа зугадаһанда сэдьхэлээ зобоһон янзатайгаар: «Урданай юумэн ула болоо... Бишье... Бишье даа!..» гэжэ аман соогоо шэбэнэһээр тулгуураа тулажа, хүл дээрээ бодоно. Таби наһа хүрэхэеэ ябахадань, хаа хаанагүй һургуулинуудые нээжэ, хамаг залуу үеые нэгэ жэгдэ эрдэмтэй болгохо гэһэн хүдэлөөнэй дэлгэрһые һанана. Тэрэ үеэр багшанарай дутахада 4 класс дүүргэнгүй болиһон Донир энэ «Малаан Толгойтын» һургуули тогтоожо, багшалхаяа эльгээгдэһэнээ шэбшэнэ. Аадар бороогой һүүлээр хадын уһаар хааян үерлэдэг Харгана горхониие, саг үргэлжэ долгигүй номгохон уһатай байдаг Толи нуурые, энээхэн зүүн тээ байдаг урдуунь харуулһан тогоон шэнгихэн бүмбэгэр Малаан Толгой гэжэ хадые тэрэ зандань нюдэнэйнгөө урда харана ха. Теэд үндэр хашаа сооһоо тэдэ хуушан танилнуудайнь алинииншье харагдабагүй. «Үгы даа, заатагүй хашааһаа гаража, Толи нуураа харахамни! Харгана горхонойнгоо хөөрөө шагнахамни! Малаан Толгой тээшэ хаража мэндэшэлхэмни!» гэһэн бодолнууд үбгэнэй досоо орьёлжо захалба. Элэшэһэн гэшүүһэтэй тулгуураа урагшань хаялан, доошоо тонгойшоһон Донир үбгэн угзага-загзага гэһээр саашаа алхалхадажа захалаа.

Нэгэдэхи, хоёрдохи классуудай багашуул Донир үбгэнэй ерэхэлэ, хэшээлһээ һаяхан тараад байба. Тэдэнэй зариман—һонюушархуу үхибүүд машинын хараа абамсаараа гүйлдэжэ ошонхой, тэдэнэй дунда «Һүүлгүй шүдхэр» хашаа соомнай ябана» гэһэн хөөрэлдөөн ээрхэжэ байба. Үнэхөөрөөшье, энээхэн һургуулиин тогтоһон газарта буусатай Шалза баян хомхой хобдогойнгоо ехэдэ хээгүүр яһа суглуулжа, барлагуудтаа орооһоной шүлэ гаргажа хооллуулдаг болоһон юм гэдэг. Нэгэтэ хатуу хабар, хүйтэн шуурган шабадажа, Шалза баянай хахад малынь үргүүлжэ үхөө һэн. Галзуу баян барлагуудтаа яла үри ашажа, үхэһэн малайнгаа тоое хүсээхые хүсэһэн дээрэһээ үргэһэ нойргүй хашхаржа ябаһаар, ухаа муутай болоһон юм. Эсэсэй һүүлдэ, эгээл энээхэн добуун дээрэ байһан үхэрэйнгөө дал соо боожо үхэшоо һэн хаш. Үнэниинь хэлэхэдэ, тэрээндэ дурагүй барлагуудайншье нэгэн тэрэниие үлгэжэрхёо бэшэ аа гү? гээд нютагай зон нюусаар хэлсэдэг байба. Теэд Шалза баяниие үмөөрхэ хүн энэ Малаан Толгойто нютагта байгаагүй. Тэрэ гэһээр Шалза баян «һүүлгүй шүдхэр» болоод, айл бүхэнэй нохойнуудтай эдеэ буляалдажа, үхэр бурууень үргөөжэ, үхибүүдыень дахажа айлгажа ябана гэһэн үгэ нютагай зоной дунда тараһан байгаа. Мүнөө эдэ багашуулай айжа зугаа хэхэнь зүйтэй ха.

Бэмбэгэ гэжэ нэрэтэй бэлтэгэрхэн нюдэтэй басаган «һүүлгүй шүдхэр» тухай хүгшэн эжынгээ хөөрэһэниие өөрынгөө нүхэдтэ дууһан хөөрэжэ үгэбэ.

— Минии заахандаа үлгы соо унтажа байтарни, «һүүлгүй шүдхэр» манайда оронхой, ута улаан хэлэсэ гаргаад, ама руумни таалаһан хэбэртэй боложо, аминиемни бүтөөжэ алахаяа байтарнь, минии хүгшэн эжы тооноор ороһон һарын туяада хараад, хүзүүндээ байһан гуутай бурханаар тэрэнэй толгойе сохихотойнь сасуу хүхэ һахалтай бүхэтэр ута үбгэн болоод байһан «һүүлгүй шүдхэр» хурганай шэнээхэн шара хорхой болоод үүдэнэймнай суургын нүхээр гульдиржа арилһан юм гэгшэ...—гээд бүлтэгэрхэн дабхаряатай нюдэеэ сабшасагаан байжа, өөрынгөө хэлэһэн үгэһөө айһан юумэдэл өөдэ руугаа хараашалһанай һүүлээр, шэбэнэн һагад саашань үргэлжэлүүлнэ. Манай эжы Шалза баянай барлаг ябаһан юм, тиигээд малайнь үхэхэдэ үри яла түлэхэһөө арсажа айхабтар ехээр хэрэлдэһэн байгаа. Үриеэ нэхэжэ манайда ерээд һалахаяа болиходонь, үнөөхи хүзүүнэйнгээ шагса бурханиие үүдэн дээрээ үлгэжэрхиһэнһээнь хойшо «һүүлгүй шүдхэр» харагдахаяа болишоо гэдэг.

— Бэмбэгэ зүб хэлээ... Бидэ гэртэһээ нэгэ нэгэ бурхануудые асаржа, һургуулиингаа хашаа тойруулаад үлгэжэрхие!— гээд жэжэхэнүүд аад, шүбэгэ хурсахан нюдэтэй тарган шара хүбүүхэн, хахир нариихан хоолойгоор хашхаран һагад хэлэбэ.

— Орхигтыл даа саашань! Би шүдхэр тухай оло дахин дуулаһан байхаб. Шүдхэр гээшэтнай юун гээшэб?—гээд Нюһата Даши гэжэ шагтагар доогуур бэһэтэй, нюдэн дээрээ малгайгаа даражархиһан хүбүүнэй хэлэхэтэй хамта, тэндэ байһан багашуул тэрээн тээшэ бүгэдээрэн дүтэлшэбэ.—Шүдхэр гээшэтнай хии бэетэйшье бол, үхэһэн хүнэй ямар нэгэн яһанһаа бэе хэжэ ябадаг юм. Үхэһэн хүнэй хүүртэ дүтүүр һарын сагаанда ябаа һаатнай, хүнэй ганса сэмэгэн, ёдогор хабһаниинь нэгэ нэгээрээ өөдөө үндэгэд гэлдээд лэ «Заянха-ан!..», үгышье һаа, «Наванха-ан!..» гэжэ дуулахатаяа хамта, һөөргөө унажа байдаг юм гэлсэгшэ. Эгээл тэрээхэн яһаншни хүсэд дуу дууладаг болоо һаа, саашаа зайжа тонилхо ха юм. Энээхэн «һүүлгүй шүдхэрэй» тэрэ яһые хуха сохижорхёо һаамнай, оройдоошье һалахадаа болохо бшуу.

Багашуул бүгэдэ абяагүй байбад.

Нюһата Даши хоёрдохишье классай һаа, эдээнһээ хожом һургуулида ороһон наһажаал һэн туладаа нүхэдэйнгөө дунда «Абарга Бухэ» гэжэ алдаршаһан байгаа.

— Зай, хэн зүрхэтэйб, минии хажууда!..—гээд, Нюһата Даши нюдөө хурсадхан үүдэнэй тэндэ ошожо зогсоно.

Нэгэдэхи классай хоёр-гурбан хүбүүд шагтагаад гэлдээд, Нюһата Дашын хажууда ошожо зогсонод. Эдэ барһад зүрхөөр суурхаагүй, харин «Абарга Бухын» нюдэнһөө айһандаа эндэ түрүүн ерэжэ зогсоһон юм. Теэд «һүүлгүй шүдхэрые» сохижо алахаһаа айдаг аймхайнуудай айгаагүй байхада, бэшэниинь нэрээ хухарха гэжэ яахаб!

Уданшьегүй Нюһата Дашын отряд арба гаран «баатарнуудһаа» бүридэнхэй, ёдогорхон шиидам модо, гал худхадаг ухваат, хабшаг мэтээр зэбсэглэнхэйнүүд газаашаа гараба. Тэлэнэй хойноһоо оройдоол гансахан басаган. үнөөхи Бэмбэгэ үшөө ехэ нюдэтэй болошоһоншье һаа, томо гэгшын шанага барихай гаража ерэнэ.

Гартаа һүхэ бариһан командир Нюһата Даши:

— Хаана байгаа һэм бэ?—гээд асууба.

— Тэндэ!—гээд Бэмбэгэ хоолойгоо шэшэрүүлэн һагад, амбаар тээшэ шанагаараа заана ха.

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта)

ГЭЛЬБЭРЫН ТҮРҮҮ ГАХАЙШАН

Гэльбэрэ нютагай хада губэй, тадайда байрын саһанда хушагдаүглөөнэй улаан наранай туяан оршон тойрон һүртэй гоёор толо харагдадаг болонхой.

үглөөгүүр эртэлжэ гараад, эль хонгор Кокорино тосхонһоо тээ хана оршодог гахайн фермэ хүөөр зорибобди. Энэ фермые агшаар оролдосото эрхим ажараа гансашье артель соогоо бэ, мүн аймаг соогоо мэдээжэ боһон бэрхэ гахайшан Николай рков хүдэлдэг юм гэжэ дуулаһан гаабди. Фермэдэ хүрэжэ ерэхэнай хорёо соо хүрин улаан шатай, шамбай шнираг бэетэй за хүбүүн забда залигүй кормушнууд соо тэжээл бэлэдхэжэ бай. Суута гахайшан нүхэр Жарков золгожо хөөрэлдэхэдэмнай, яһа урин зохидоор угтабашье, өөр айгаа балай олон юумэ абаһаар рөөд үгэхэ дурагүй хэбэртэй. эл хэжэ байһан ажалдаа улам мастайгаар хүдэлжэ ороно.

Гахайнь байра шадар үлүү булуу, арай ноорой юумэ харагданагүй. зохидоор түхэсэрһэн, сэбэрлэһэн на. Кормушкануудынь байра радаа табигданхай. Гахайнуу ь булта ехэ багаараа, эрэ эмээ хуу илгагданхай харагдана. дөөл ажалша бүхэриг хүнэй байһан хүдэлмэри гэжэ лаб охоор.

Николай Николаевич, хэр зэр ажаллажа байнат,—гэжэ асуу

Балай ехээр һайрхахашье манда үгы даа. Поршоонхо абажа, гахайнуудаа һайнаар шахаха зорилготой зомди. Мүнөө жэлдэ элдэб тэжээл, талха таряан элбэг, огородой эдеэн, ургамалшье урда урдынхиһаа горьтой суглуулагдажа абтанхай. Хэнэйшье мэдэһээр гахай олоор үсхэбэрилжэ, түргэн таргалуулхын тулада, тэдэндэ элдэб янзын һайн шанартай тэжээл элбэг ехээр эдюулхэ, зүбөөр харууһалха хэрэгтэй бшуу. Мүнөө үбэлжэлгэдэ хүсэд бэлэн болонхойбди. Гахаймнай байра һайса заһабарилагдаа, — гэжэ тэрэ тобшохоноор хөөрэнэ.

Нүхэр Жарков гахайшан болоһоор балайшье удаан болоогүй. Теэд энэ ажалдаа өөрынгөө бүхы хүсэл оролдолго, мэргэжэл шадабари гарган хүдэлжэ, байгша ондо 10 гол эхэ гахайн тус бүриһөө 18 поршоонхо абажа, бултыень бүрин бүтэнөөр түлжүүлнэ. Тус фермэдэ хамта дээрээ 180 поршоонхо абтаад түлжүүлэгдэжэ байнхай. Жэлэй эсэс болотор үшөө 2—3 гол ехэ гахай түрэхэ юм. Тэдэнэйнгээ тус бүриһөө 10—10 поршоонхо сохом абахаар найдана. Абтаһан поршоонхонуудынь 2 һаратай болоод байхадаа тус бүридөө 16—18 килограмм татана. Тиигэжэ социалистическэ уялгаһаа гадуур эхэ гахай бүриһөө 3—4 поршоонхо үлүү абаха зорилготой.

Эхэ гахайһаа поршоонхо олоор абахын тула тэдэниие сүүдхэ соо һайнаар, зоотехническэ заабариин ёһоор харууһалха, тэжээлэй зүб рацион табижа эдеэлүүлхэ шухала.

Николай Николаевич яажа гахайшан болоһон тухайгаа иигэжэ хөөрэнэ:

— Гахайн фермэдэ ажаллахаһаа урда таряан ажалай бригадада элдэб хүдэлмэри хэдэг һэм. Теэд нэгэтэ гахайн фермын байра заһабарилалсажа байтараа, гахайшанаар хүдэлжэ туршаха гэжэ шиидээд, колхозой правлени, партийна организацида гүйлтатайгаар хандаа бэлэйб. Намайе гахайшан болохонь гэжэ дуулаад, нэгэ зариман: «бүһэтэй хүн гахай юун ёһоор хаража шадаха һэм даа, энэ ажалые эхэнэр хүндэ даалгаһан дээрэ» гэжэшье хөөрэлдэһэн байха. Харин би өөрөө гахайшан болохоор нэгэтэл шиидэһэн хойноо зориһонһоо заяандаашье тунхарихагүй гэжэ бодоо һэм,—гээд тэрэ хөөрэнэ.

Тиигэжэ нүхэр Жарков зориһондоо хүрэжэ, ажалдаа түрүүшын амжалта туйлаад, саашадаа улам урма зориг ехэтэйгээр хүдэлхэ хүсэлэнтэй.

«Коммунизм» колхозой гахайн фермэдэ нүхэр Жарковтой хамта баһал бэрхэ колхознигууд Ольга Куливец, Мария Хлебодарова, Очир Найданова гэгшэд хүдэлнэ. Эдэнэр ажалша, шударгы, хүдэлмэриингөө хойноһоо эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр оролдодог нүхэрөө үнэн зүрхэнһөө магтадаг юм.

Энэ фермын гахайшад байгша оной декабрьда болохоёо байгаа КПСС-эй ЦК-гэй ээлжээтэ Пленумэй хүндэлэлдэ бүри һайнаар, улам эршэмтэйгээр ажаллажа, долоон жэлэй түрүүшын жэлые ехэ амжалтаар дүүргэхэ байһанаа мэдүүлнэ.

Д. Шагдуров.

Иволга тосхон.

РЕСПУБЛИКЫН ҺОНИН

ДЕКАДЫН УРДА ТЭЭ

Бурядай АССР-эй искусство, литературын декадын нээгдэхэ үдэрые мэдээсэһэн үнгэ бүриин соносхол, плакадууд Эхэ ороноймнай ниислэл хотын үйлсэ, талмайнуудые эдэ үдэрнүүдтэ гоёон шэмэглэнэ.

Хорёод жэлэй саада тээ Бурядай искусствын түрүүшын декада Эхэ ороноймнай ниислэл хото—Москвада үнгэргэгдэһэн байгаа. Тиихэдэ республикын гансахан театр Москвагай ажалшадта зүжэг наадаяа харуулһан түүхэтэй. Мэдээсэгдэһэн зарлал, соносхолнуудһаа харахада Бурядай хатар, дуунай гүрэнэй ансамбль, гурбан ехэ театр, мүн уран һайханай хэдэ хэдэн бүлгэмүүд өөһэдынгөө бэлиг шадабарийе москвагайхидта харуулха байна. Эпээнһээ гадна, уран һайханай, документальна бурят фильмнүүд харуулагдаха юм. Москвагай ажалшад бурят арадай литература, искусствын амжалтатай танилсахын зорилгоор түбэй болон районуудай театрнуудай кассаһаа мүнөөнһөө биледдүүдые худалдажа абана.

«Анда нүхэд», «Игорь тайжа» гэһэн оперодо, «Арюун гоохон Ангар дүүхэй», «Инаг дуранай түлөө» балетдэ, «Сасуутан», «Барометр шуурга харуулна», «Тайфун», «Ухаанһаа болоһон уйдхар» гэһэн бурят драмын театрын зүжэгүүдтэ, мүн «Залинта аадар соогуур», «Василиса Мелентьева» гэһэн ород драмын театрын зүжэгүүдтэ биледүүд олоор худалдагдана. Декадын зүжэгүүдые коллективээрээ ерэжэ харахын тула ниислэл хотымнай фабрика, заводуудһаа, институт болон һургуулинуудһаа олон тоото мэдүүлгэ кассануудта абтаад байнхай.

Тэрэшэлэн Москвагай олохон һургуулинууд Бурядай литература, искусствын декадада бэлэдхэжэ байна. Жэшээнь, Ленинэй районой 118-дахи дунда һургуулиин һурагшад декадада хабаадагшадтай уулзахын тула бэлэдхэлэй ехэхэн хүдэлмэри хэжэ захалаа.

Л. Апарников, багша.

Зураг дээрэ: Москвагай ажалшад Д. Аюшеевэй «Анда нүхэд» гэһэн оперын соносхол хаража байна.

В. Вайгенсбергын фото.

Москва.

Москва мордобо

Республикынгаа соёл культурын хүгжэлтые харуулха декадада бэлэдхэхын тула манай артистнууд, композиторнууд, уран зураашад, мүн культурын бусадшье хүдэлмэрилэгшэд энэ жэлдэ ехэ ажал хэһэн байна.

Декадын саг дүтэлжэ, республикымнай олон тоото артистнар, композиторнууд, уран зохёолшод холын аян замда—Эхэ оронойнгоо ниислэл хото Москвада уржадэр, ноябриин 16-да мордобо. Москва мордогшодой дунда Ленинэй орденто оперо, баледэй театрын артистнар, композиторнууд Ж. Батуев, Б. Ямпилов, Д. Аюшеев гэгшэд бии. Артистнартай хамта уран зохёолшод Чимит Цыдендамбаев, Намжил Балдано, Цэдэн Галсанов, Данри Хилтухин болон бусад ябалсаа. Поездоор хамта дээрээ 230-аад хүн мордоһон байна.

Мүн тэрэ үдэр Ленинэй орденто оперо, баледэй театрын гурбан артистнар Л. Линховоин, Д. Дугаров, театрын главна дирижер Маймескул гэгшэд самолёдто һуужа, Москва ниидэбэ.

Тобшохоноор мэдээсэжэдэ...

✦ Курумканай промкомбинат һүүлэй үедэ яһала һайнаар ажаллажа байнхай. Мүнөө тус коллективэйхид арбан һарынгаа түсэбые уридшалан дүүргэнхэй. Комбинадай түрүү оёдолшод М. Воронина, Д. Бадмаева гэгшэд 1960 оной түсэбөөр ажаллажа байна.

Кл. Бадмаев.

✦ Ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг «Дружба» колхозой (Закамен) гэшүүд Д. Н. Бадмаев, Д. Данзанов, Д. Бальжитов, Р. Цыремпилов, О. Доржиев гэгшэд колхозой правлени, партийна организациин зүгһөө элдэб шагналда хүртэбэ.

В. Доржиев.

Хилын саанаһаа

Венгриин асуудал гэдэгээр ООН-до шууяан гаргагдана

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 16. (ТАСС). ООН-эй Генеральна Ассамблейн XIV сессидэ хабаадажа байһан советскэ делегаци хэблэлдэ зорюулан, мүнөөдэр мэдүүлгэ толилоо. Тэндэнь иигэжэ хэлэгдэнэ:

Венгриин асуудал гэдэгые Генеральна Ассамблейн мүнөөнэй сесси дээрэ зүбшэн хэлсэхые баадхаха гэжэ США-гэй, Англиин, Франциин, бусад баруун гүрэнүүдэй делегацинууд шиидээ гээд «Нью-Йорк таймс» газетэһээ ООН-эй дэргэдэ байдаг корреспондент Гамильтон мэдээсэнэ. Тиихэдээ «бараг бараг хүнүүдэй» хэлэһые дуулаһан байгааб гээд, тэрэ хэлэһэн байна. Корреспондентын мэдээсэлһээ хаража үзэхэдэ, «хүйтэн дайнай» тала баридаг байһанаа далдалан, ООН-эй Генеральна Ассамблей дээрэ «Венгриин асуудалые» хорото зорилгоор зүбшэн хэлсэлгэдэ табюулха гэһэн оролдолго баруун гүрэнүүдэй делегацинууд мүнөө үедэ гаргажа байнхай.

Венгриин асуудал гэдэгые Генеральна Ассамблейн XIV сессиин зүбшэхэ зүйлдэ оруулхые баруун гүрэнүүд оролдоходоо, ООН дотор «хүйтэн дай» дахяад һүжэрөөхэ һэдэлгэ гаргана гэжэ мэдүүлхэ шухала гээд, советскэ делегаци тоолоно.

Уласхоорондын шахардуу шанга байдалай һуларжа эхилһэндэ дурагүйлхэдэг зарим хүнүүдэй баруун оронуудта бии байһаниинь эли болоно. Кэмп Дэвидтэ болоһон уулзалгаһаа хойшо харилсаа холбоо байгуулха хүсэл эрмэлзэлгын гаргагдажа байһые һуларуулха гэжэ эдэ хүнүүд хүсэнэ гээшэ ха.

Венгриин асуудал гэдэгээр шууяа гаргаха һэдэлгэ гүрэнүүдэй хоорондын харилсаа муудуулхын тулада Генеральна Ассамблейе хэрэглэхэ зорилгоор хэгдэнэ гээшэ.

Баруун гүрэнүүдэй делегаци иимэ алхам хэхэдээ, зүбшэхэ зүйлдэ оруулагдаһан тон шухала асуудалнуудые шиидхэлгэһээ Генеральна Ассамблейн анхаралые һамааруулха, харилсан ажаллаха эрмэлзэлгые һуларуулха гэһэн оролдолго гаргана гээшэ. Харилсан ажаллаха иимэ эрмэлзэлгэтэй байһан дээрэһээ буу зэбсэг бүхыдэнь, хүсэдөөр хуряаха тухай нэгэдэхи комитедтэ нэгэн дуугаар шиидхэбэри абтаһан байна бшуу. «Венгриин асуудал» гэдэгээр шууяа гаргахадаа баруун гүрэнүүд ООН-эй Уставые саашадань бүдүүлигээр эбдэхэ оролдолго гаргана гээшэ.

ООН-до «хүйтэн дайнай» оршон байдал дахяад һэргээлгэдэ һаад ушаруулха, бүгэдэ ниитын эб найрамдал хангаха, бэхижүүлхэ талаар уласхоорондын тон шухала асуудалнуудые шиидхэлгэһээ Генеральна Ассамблейе һамааруулгахагүй гээшэ уласхоорондын оршон байдалые саашадань һайжаруулхые эрмэлзэгшэдэй уялга болоно гэжэ советскэ делегаци тоолоно.

„Эб найрамдалай, Советскэ Союзтай хани барисаатай байхын түлөө“

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 16. (ТАСС). ТАСС-эй корреспондентнүүд В. Богачев, В. Колокольников иигэжэ мэдээсэнэ:

Эб найрамдалай, Советскэ Союзтай хани барисаатай байхын түлөө ехэ митинг үсэгэлдэр Нью-Йоркын «Карнеги-холл» гэжэ томо залнуудай нэгэн соо болоо. Дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалистическэ гүрэнэй —Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай 42 жэлэй ойдо, СССР США хоёрой хоорондо дипломатическа харилсаанай байгуулагдаһаар 26 жэлэй ойдо зорюулагдаһан энэ митингые американо-советскэ хани барисаанай национальна совет эмхидхээ һэн.

«Карнеги-холлын» байшан Советскэ Союзай, Холбоото Штадуудай гүрэнэй тугуудаар гоёон шэмэглэгдэһэн байгаа. Эндэ 2000 гаран хүн сугларaa. Американо-советскэ хани барисаанай национальна соведэй түрүүлэгшэ Америкын мэдээжэ уран зурааша Рокуэлл Кент, соведэй директор Ричард Морфорд, соведэй түрүүлэгшэ урдань байһан элитэ эрдэмтэ Коломбийска университедэй профессор Ламонт, соведэй гэшүүд, хүндэтэ айлшад 8 часта сценэ дээрэ гаража ерэнэ.

Американо-советскэ хани барисаанай соведэй түрүүлэгшэ Рокуэлл Кент трибунын дэргэдэ ерэнэ. «Советскэ Союзда юундэ оло дахин ошонош гэжэ намһаа асуудаг? Һайн ханинартаяа уулзахын тулада Советскэ Союзда би ошодогби. Зүгөөр гансахан энээнэйшье тулада бэшэ, харин зол жаргал гээшэ юун гээшэб гэжэ ойлгохын тулада би Советскэ Союзда ошодогби» гэжэ тэрэ хэлээ.

Бидэнэр США-да эб найрамдал хамгаалһан үгэ хэлэхэ һая болотор эрхэгүй байгаабди гэжэ Кент үргэлжэлүүлэн хэлээ. Зүгөөр дай хэхые идхаһан, үндэһэ яһанай илгаа гаргаха ябадал дэмжэһэн үгэнүүдые Америкэдэ мүнөө хүрэтэр ямаршье һаадгүйгөөр хэлэжэ болохо байна. Совет хүнүүд иимэ үгэнүүдые хэлэхэ «эрхэгүй» юм. Теэд тэдэнэр энээниие шаналнагүй. Совет хүнүүд эб найрамдалай түлөө тэмсэхэ эрхэтэй байгаа, мүнөөшье эрхэтэй.

Манай дэлхэй дээрэ ажамидаралай хэтэ үедөө һалбаран мандахын түлөө, эб найрамдалай түлөө бүхы американецууд эдэбхитэйгээр тэмсэһэй гэжэ би хүсэнэб. Советскэ хэмэл одонуудай табигдаһанда, советскэ наукын, гэгээрэлэй амжалтануудта, бусад олон юумэнүүдтэ бидэнэр, Холбоото Штадуудта ажаһуугшад, ехээр атаарханабди. Совет хүнүүд американецуудай түйлаһан зарим юумэдэ мүн лэ атаархадаг. Зүгөөр буу зэбсэг бүхы дээрэнь, хүсэдөөр хуряаха тухай дурадхалые США-гэй правительствын бэшэ, харин Советскэ правительствын түрүүлжэ оруулһанда би юунһээшье ехээр совет хүнүүдтэ атаарханаб. Энэ дурадхалыень бүхы дэлхэйн хүн зон һайшааһан байгаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой Холбоото Штадуудта ерэһэн ушар бидэндэ бултандамнай ехэ найдабари түрүүлээ. Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангаха хэрэгтэ хүргэһэн туһа нэмэрынь түлөө тэрээндэ бидэнэр баясхалан хүргэнэбди гэжэ Кент үгынгөө түгэсхэлдэ мэдүүлээ.

Советскэ Союзда аяншалһан Америкын залуухан басаган Кэрод Бур, американо-советскэ хани барисаанай соведэй директор Ричард Морфорд, д-р Ламонт болон бусад митинг дээрэ үгэ хэлээ.

Эб найрамдалай түлөө мэдээжэ тэмсэлшэ д-р Дюбуа гэгшын бэшэг митинг дээрэ уншагдаа.

Хитадай Арадай Республика. Нёдондо жэлэй августда Чаньчуньска нэгэдэхи автомобильна заводто «Хунци» (Улаан туг) гэжэ түрүүшын хүнгэн автомобиль байгуулагдаа һэн. Мүнөө иимэ машина заводто олоор бүтээгдэдэг болоо. Түрүүшын 30 машина һаяхан Пекин эльгээгдээ. **Зураг дээрэ:** «Хунци» автомобильнууд хабсарагдажа байна.

Синьхуа агентство.

К. Гертер Нью-Йоркдо үгэ хэлэбэ

ВАШИНГТОН, ноябриин 16. (ТАСС). Мүнөөдэр Нью-Йоркдо, гадаадын худалдаа наймаанай национальна соведэй сесси дээрэ гүрэнэй секретарь К. Гертер үгэ хэлээ. Тиихэдээ хоёр системын хоорондо амгалан ёһоной мүрысөө хэхэ зам бэдэрхэ, «болбосоронги байдалые хамгаалхын» тулада дайн байлдаа зайсуулха зорилгоор Холбоото Штадууд Советскэ Союзтай хамта хэмжээнүүдые абахаар бэлэн байна гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Мүнөө оронуудай хоорондохи харилсаанай хүгжэлтынгөө шэнэ шатада орожо байһанһаа уламжалан, «мүрысөө хэжэ, энхэ тайбанаар оршон байха шэнэ үедэ» хүргэжэ болохо байна. Социально-политическэ хоёр ондоо байгуулалтын хоорондохи шэнэ түхэлэй харилсаа тогтоохо шухала гэжэ Гертер хэлээ.

Уласхоорондын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэдээ, «үгэеэ ойлголсохые» Н. С. Хрущевой нэгэтэ бэшэ уряалдаг байһан тухай Гертер һануулаа. Аюул ехэтэй дайн байлдаае зайсуулха тухай алишье талын зүгһөө эрмэлзэхэ гээшэ үгэеэ ойлголсолгын үндэһэ һуури болохо ёһотой гэжэ би тоолоноб гээд, гүрэнэй секретарь мэдүүлээ. США-гэй гүрэнэй секретариин һанамжын ёһоор, энэ юрэнхы үндэһэ һуурида түшэглэн, «агууехэ мүрысөөнэй гол дүрим» (хоёр системын хоорондохи мүрысөөнэй. — **корреспондентын ажаглалта**) зохёогдохо зэргэтэй болоно. Мүнөө дээрээ хүсэдөөр шиидхэхын аргагүй политическэ хурса асуудалнуудые зөөлэрүүлхын, яаралтайгаар зэбсэгжэлгын хойноһоо хиналта тогтоохын тулада мүрысөөнэй иимэ дүрим зохёогдохо ёһотой гэжэ Гертер мэдүүлээ.

„Н. С. Хрущев Америкэдэ“ гэжэ фильмые харалга СССР-һээ КНДР-тэ байдаг посольстводо болобо

ПХЕНЬЯН, ноябриин 1[illegible] (ТАСС). «Н. С. Хрущев Америкэдэ» гэһэн үнэн ушарые харуулһан фильм хаpалгые СССР-һээ КНДР-тэ байдаг онсо, бүрин эрхэтэ элшэн сайд А. М. Пузанов эмхидхээ. КНДР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр Пак Сон Чхоль, Корейн Ажалай партиин Центральна Комитедэй, КНДР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын, Гадаадын оронуудтай культурна холбоо барисаа байгуулха талаар КНДР-эй Министрнүүдэй Кабинедэй дэргэдэхи гүрэнэй комитедэй, корейско-советскэ хани барисаанай бүлгэмэй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, ахадүү оронуудһаа Пхеньянда байдаг түлөөлэлгын зургаануудые толгойлогшонор харалга дээрэ байгаа.

„Һүүлгүй шүдхэр“

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 3-дахи нюурта)

— Минии хойноһоо!—гээд Нюһата Даши бардамаар тэгүүлбэ.

Тэрэнэй хойноһоо һубарилдан багашуул алхалалдабад. Сэхыень хэлэхэдэ, эдэ һурагшадһаа хоёр аха Нюһатыншье наһан оройдоол арбан нэгэдэхиинь байгаа. Теэд «Абарга Бүхэ» гэһэн нэрэ зэргэеэ харуулхын тула түрүүлжэ ябаа ха юм. Хэрбээ һүни байгаа һаань, «Абарга Бүхэ» орон дороошье хэбтэхэдээ болохо һэн бэзэ.

Модо шулуу баринхай үхибүүдэй амбаар тээшэ субажа ябахые хараһан повар һамган столовын сонхоор ооглобо:

Модо шулуу баряад хаана ошохотнайб?!

Дүтэ шадар наһажаал хүнэй бии байхада Нюһата Даши зориг орожо:

— «Һүүлгүй шүдхэрые дарахамнай» гээд хашхарба ха.

— Яаһан оромгүйгөөр наададаг хүүгэд гээшэбта?..— гээд Пумпы повар халуун кухни соо хүлэршэһэн маряатай бэеэ һэрюусүүлхэ һанаатай обогор сээжэ дээгүүрээ шаб орёолдошоһон платиингаа захаһаа газаашань татажа, һалхи һэбинэ.

Нюһата Даши столовын зүүн хажууда отрядаа гаргажа зогсоогоод, аргаахан шэбэнэжэ хэлэнэ:

— Хүнэй сэмгэн гү, али хабһан, можоһоо бүрилдэһэн шүдхэрнүүд залуу боложо үзэгдэдэг юм. Бүхэтэр нюргатай, хүхэ һахалтай үбгэн боложо харагдаа ха даа. Шалза баянай толгойнь яһанһаа бүрилдэһэн «һүүлгүй шүдхэр» байгаа гээшэ. Тэрэнэй яһыень алдангүй онохын тула тархиень лэ сохижо үзөөрэйгты! Би тэрэ үедэтнай араһаань гэтэжэ ерээд, гэзэгэ багтань энэ һүхөөрөө буулгажархихаб!

— За, тиигэхэбди!—гээд багашуул нэгэн дуугаар шэбэнэлдэбэд.

Хулгана маряаһан миисгэйнүүд мэтээр, мүльхин һагад амбаарай ара тээгүүр тойробо. Тэдэнэй урда захада һүхэ бариһан «Абарга Бүхэ», нүхэдни намайгаа хаяад зугадашуужан гэһэндэл, үе үе болоод лэ сухалтай нюдөөр гэдэргээ харадаг байба..

Һургуулиин томо барилгануудһаа хойгуур үлэһэн хуушанай няпагархан гэр, хашаагай хойто үүдэнэй зүүн захаханда оройгоо унашанхай, сонхогүй юумэ орбойжо байдаг һэн. Толи руу ошожо ябаһан Донир үбгэн бодолдоо дарагдажа, ойлгомторгүй тэрэ хуушан гэрэй хажууда ерээд ябатараа обёоржорхино. Дахин малгайгаа абаад, үрбэгэрхэн һахалаа нэгэ нэгээр зулгаажа байха зуураа: «ай даа, наһан, наһан... Хоюулаал адли боложо уулзаба ха юм бибди даа...» гэжэ аман соогоо шэбэнээд, үмэхи модон хана руу мэнэ һая тулгажа байһан галта нюдэеэ мэлмэрүүлнэ.

Наян хоёр наһатай Донир үбгэн тулуураа мундуугаар урагшань хаялан, бүхэтэр дээрээ бүри бүхэтэр болошонхой юумэ энэ гэрэй хажууда саг зуура тогтобо.

«Иимэ уйтахан гэр соо хайшан гэжэ хори шахуу багашуулые багтаагаад, ном зааһан хүн гээшэ бибб?»—гэһэн асуудал үбгэнэй толгойдо гансата оробо. Теэд багашуулда ном заагаад үнгэрөөгүй: колхоз тогтоохын тула нютагай зониие суглуулжа, үүр сайтар суглаа хэдэгээ, олоной аминһаа агаар муудажа, керосинай лампын галай бүрыхэдэ үбэл дунда үүдээ нээдэгээ, лама баргын шажантай, колхозой дайсадтай тэмсэһэн зүжэг наада табижа, зондо харуулдагаа һанахадань, дээрээ ахагүй томо байшан байһан шэнги болоно. Тиимэ юм һаань, тэрэ үедөө бишье баһал бараг ябаа ха юмбиб... «Энэ гэр соо иимэ ехэ удхашанартай хэрэг хэгдэһэн һаань, бишье миин наһаяа үнгэргөөгүй гээшэб» гээд һанахадань, үбгэнэй сэдьхэл заһархадал гэнэ.

Халта досоогоо уужам болоһон Донир үбгэн тулгуураа тулажа, хэдэн алха урагшаа дабшаха зуураа, үнгэрһэн сагые нэгэн доро толгой соогоо суглуулан шэбшэнэ. Хониной тагалсагай шэнээхэн сарбуутай заахан гар сообо һүхэ далайгаад үүдээр аргаахан бултайба. Энэ гэрэй эбдэрхэй ханын забһараар бэлтэгэрхэн хоёр нюдэд, улаахан хасарнуудай зурууд үнгэнүүд һубагтан харагдаба. Теэд абяа шэмээн соностоногүй. Шэшэржэ байһан гүлмэр нариихан сарбуутай гар сообо һүхэеэ өөдэнь үргэжэл ябана.

— Зай даа, ши бидэ хоёр хооһон хии байгаагүйбди! Үмхи үлэһэн һүүдэр дээрэшни сообо һүхэ далайлгахагүйб!—гэжэ Донир үбгэн һургуулиингаа хуушан гэрэй дүрбэн ханада хандана.

Эгээл энээхэн зуура арадань шанга абяан соностоходол гээд, үхибүүд шууяшаба. Түргэн эрьежэ харахадань, гэрэй богоһо дээрэ сообо һүхэ өөдөө хаража хэбтээ һэн. Донир үбгэнэй газаашаа шамдууhан гарахада, үнөөхи танил багашуулынь гэрэй хоёр хажууһаа хаха бутаран, зүг бүхэн руу харайлдажа ябаба. Харин гартаа шанага баринхай басагахан бэеэ барингүй Донир үбгэндэ туласа гүйжэ ерээд, үгэ, хүлөө алданхай, хоёр түхэреэн нюдэеэ сабшуулан зогсобо.

—Басаган яагаабши?. Бү ай!—гээд үбгэн багша тэрэнэй толгойе аргаахан эльбэбэ.

Айһан басаган гартаа байһан шанагаяа газарта алдажа, удаан саг соо амаяа нээгээд, абяагүй ээрэһэнэйнгээ һүүлээр, хахир шангаар бархиршоо.

—Яагаабши басаган? Бү бархира!—гээд, мэгдэһэн үбгэн хүүгэдтэ үгэхэ гэһэн пулаадтай конфетэ гаргажа, гартань барюулба.—Бү ай! Танай һургуулиие түрүүн бии болгоһон үбгэн багшатнай гээшэб!

Мэнэ һая торожо унахаһаа нааша гүйлдөөшэ үхибүүд туулайнууд мэтээр шэхэеэ үргөөд, тээ холуур хөөрсэгэнэнэ. Үнөөхи «Абарга Бүхэмнай» багшын һүхэ тухай хэлэхэдэ мэдээ табихатаяа хамта һүхэеэ алдаад, хамагһаа түрүүн зугадаха мүртөө холо бэшэхэн байһан хамтын байрын шабарай нүхэн соо ороод, шагнажа хэбтэбэ бшуу.

—Басагаан, бү бархира!.. Тэдэ нүхэдөө ерэгты гэжэ дууда! Бултанһаа зоригтой бэрхэ басаган! Конфетэ эдихэбди!—гээд, дахин Бэмбэгэ басаганай толгойе үбгэн багша зөөлэхэнөөр эльбэбэ.

Нэгэ бага номгорһон басаган конфетэтэй гарайнгаа араар нюдэнэйнгээ нёлбоһо аршан байжа зогсоо һэн. Энэ һамбаандань Донир үбгэн үшөө нэгэ конфетэ саарһанһаань һалгааһаад үгэбэ. Амтатай конфетын өөрөө амандань ороходо, ямар хүүгэд арсаха бэлэй. Манай Бэмбэгэ һэмээхэн конфетэеэ хүхэжэ, амтархажа захалаа һэн.

—Багашуул ерэгты! — гээд саана холуур байһан үхибүүдтэ үбгэн багша дахин хандаба.

Холо ошожо үрдеэгүй, дүтэшэг байһан нарихан ута бэетэй хүбүүн Бэмбэгын конфетэ эдихыень харахадаа эжэлэнгүй хэдэн алха урагшаа ябабашье, маргаһан янзатайгаар байрадаа зогсобо.

Бүлхэгэрхэн улаан хасарайнгаа булхайшатар конфетэ хээд, үбгэн багшын нюур өөдэ хаража байһан Бэмбэгэ басаган тэрэ хүбүүн тээшэ харахатаяа хамта:

—Шагдар, ерыш түргэн!—гээд дүтүү ядуу оогложо, гартаа байһан алталмал саарһатай конфетэнүүдые харуулба. Шагдар тиимэ бэлэхэнээр хүдэлжэшье үгэбэгүй. Харин тэрэнэй саана байһан набтархан хүбүүн дүхысэ гүйгөөд, Донир багшын хажууда ерэбэ ха.

— О-о, яагаашье бэрхэбши даа, хүбүүмни! Бари, — гээд дүүрэн адха конфетэ һарбайжа байтараа, бодолгото болон гараа һөөргэнь татаба.

Набтархан хүбүүн үбгэн багша тээшэ муулартайгаар хараад:

—Энэ Бэмбэгэ таниие «һүүлгүй шүдхэр» гэжэ анхан түрүүн хэлээ һэн,—гэжэ Донир багшада хоблобо.

Донир багша энэ хүбүүхэнһээ конфетэеэ харамнаа бэшэ, харин эдэ олон үхибүүдтэ, гар соохи конфетэеэ хуби хүртөөхэ тухай бодожо байгаа ха.

— Юун гэнэш?

— Таниие «һүүлгүй шүдхэр» гэжэ Бэмбэгын хэлэхэдэ, бидэнэр бүгэдөөрэн ерээ һэмди!

— Бари!—гээд нэгэ хэдэн конфетэ тэрээхэн хүбүүнэй гарта барюулхатаяа хамта, элигээ тэбэрижэ байжа шангаар энеэбэ.

Энэ үедэ хамаг багашуул Донир багшые тойрошонхой байгаа. Хүмүүтэй үбгэн багша дороо байһан ногоон зүлгэ дээрэ һуугаад, үхибүүдтэ бүгэдэндэнь конфетэеэ гаргажа захална.

—Һуугты, багашуул!

Донир багшые тойроод үхибүүд ульгамаар һуубад. Юун болоһон тухайда, хайшан гэжэ «һүүлгүй шүдхэрые» дараха гэлсэһэнээ, Нюһата Дашын һүхэ баряад дахуулһыень эдир багашуул үбгэн багшада хөөрэжэ үгэхэ зуураа, конфетэнүүдээ эдижэ дүүргэбэ.

Шабарай нүхэн соо хороод, һэмээхэн хаража байһан Нюһата Даши гэнтэ өөдөө шохогод гэжэ гарамсаараа һургуулиин хашаагай үүдэн тээшэ шадал мэдүүлэн харайба. Донир багшын хажуугаар дүхэриг татаад һууһан багашуул бүгэдөөрэн «Абарга Бүхын» зугадахые хаража, шаг шууяан болоно. Багашуулай энеэлдэхэ бүринь, Нюһата Даши улам хурданаар харайжа мэдэбэ. Нюһата Даши хашаагай үүдэ харангүй столбо мүргэһэнэй һүүлээр, багашуул тээшэ малгайгаа үргэжэ хаа та хараад, үүдэнэй забһараар бүлтэ бэршоо.

Багашуултай танилсаһан Донир багша халзан толгойгоо эльбэжэ «һүүлгүй шүдхэрэй» хуурмаг үлгэр байһые тайлбарилаад, ямаршье шүдхэр байдаггүй юм гэжэ ойлгуулаа һэн.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина,28. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни—34-05, сельского хозяйства и советского строительства—47-59, промышленности и транспорта, пропаганды, информации—35-14, культуры—24-74, писем и рабселькоров—40-49, отдел переводов, корректорская —35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Улан-Удэ. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 5110.